

ğın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

EYLÜL - EKİM 2002

ağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Sahibi

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği Adına
Ahmet DEVİREN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mehmet ORHAN

Yazı Kurulu
Mehmet ORHAN
Mevlüt ÖKSÜZOĞLU
Ahmet DEVİREN
S. Selami TAŞBAŞI
Ruhi TAŞKIN

Teknik Yönetmen
Ömer ÖZTÜRK

Yazışma Adresi:
Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği
Hoşdere, Caddesi Akasya Apt. No: 41-2 A
A. Ayrancı / ANKARA
Tel: (0 312) 426 75 90 Faks: (0 312) 354 78 38

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği,
PTT 101843 no.lu Çek Hesabı
T.C. Ziraat Bankası Ankara Yenişehir Şubesi
Hesap No: 441169

Gönderilen yazılar yayımlansın,yayımlanmasın
iade edilmez ve telif ücreti ödenmez.

Bu dergide yayımlanan yazılardaki fikirler
yazarlarına aittir.

Dergimiz Basın Ahlâk Yasası'na uyar.

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi, Ankara Valiliği'nin
12.09.1991 gün ve 8202 yazıları ile ayda bir çıkar.

Yıl: 12 Sayı: 130-131
EYLÜL - EKİM 2002
Dizgi-Mizanpaj: **Marina Ajans - 384 26 80**
Baskı : **HAS-SOY Matbaacılık**
Tel : **0 312 341 59 94 / 384 03 04**

Ağın Düşün ve Sanat Dergisi Muhabirleri:
İsmail N. BEYDEMİR : Malatya-Ağın
Cüneyt ÖZKUL : İzmir
Ahmet SAMUR : İstanbul
Ön Kapak : Ağın Gençosman
Sokak'tan bir
görünüm

SAYFA

İÇİNDEKİLER

3	.....Niçin Demokrasi ANKARA-AĞIN DERNEĞİ
4	.....Zeka Üstüne (Basın'dan) Oktay AKBAL
5	.....Mustafa Kemal'e Hasret (Şiir) Dr. Galip UZUNCA
6-8	.....Türk Hukuk Devrimi ve Laiklik Prof. Dr. Zeki HAFIZOĞULLARI
9	.....Hangisi En Güzel? (Şiir) Mehmet ORHAN
10	.....Bizden Çalınan Zamani Nasıl Geri Alabiliriz? Münir CERİT
11	.....Malatya'ya Can Değer (Şiir) Fevzi ŞENER
12	.....Uluslararası Çevre Zirvesi Üzerine Mehmet SELÇUK
13-14	.....Su Kirliliğinin İnsan Sağlığına Etkisi Fikriye BALTACI
15	.....Benim Derdim (Şiir) Mehmet ERGÖNÜL
16-17	.....Altınların Efendisi (Basın'dan) Pervin Metin
18	.....Gibisi Yok (Şiir) Ahmet SAMUR
19	.....Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği'nin 'Kadınlar Kolu ' Oluşturuldu
20-21	.....Hilmi Ziya APAK'a Vefa
22	.....Neyimiz Var? (Şiir) Mustafa ÖZDEM
23-25	.....Ağınlı Fıkra Tipi: İbik Dayı Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
26	.....Bayram Günleri (Şiir) Nezahat GÜLTEKİN
27	.....Con Kikirik Erhan ÇATALTAŞ
28	.....Ben Şehit Olmak İstiyorum (Şiir) Didem GÜLTEKİN
29	.....Öğrencilerimi Selamlıyorum Şeref Bedri ERDEM
30	.....Haberler
31	.....Doğumlar, Evlenenler, Ölünler

NIÇİN DEMOKRASİ ?

Çok eski çağlardan beri toplumlarda **en çok sözü edilen** bir kavram demokrasi. Toplumsal rahatsızlıkların büyük bir bölümünün alt edilmesinde, hemen her kesimin can kurtaran simidi olarak kabullendiği bir yönetim biçimi. Demokrasinin günümüze değin yapılmış en **geniş kapsamlı tanımı** şöyle: Demokrasi, **halkın halk tarafından ve halk için yönetilmesidir**. Bu bağlamda demokrasiye bir "**Halk egemenliği**" ya da "**Halk iktidarı**" dır da diyebiliriz. Genelde her şey halk için ve halkın yararınadır.

İlk demokrasi uygulamalarının görüldüğü eski Yunan kent-devletlerinden bu yana demokrasi, uygulanış biçimlerine göre **değişik adlarla** anılmıştır. **Temsili demokrasi, liberal demokrasi, anayasal demokrasi** gibi...

Aslında demokrasi, korunması ve yerleşip güçlenmesi en çok **engellerle karşılaşan** bir yönetim biçimidir. Çünkü, demokrasi yerleşirken, dışlayarak yerine geçmek durumunda olduğu eski yönetim ve bu yönetimi elinde bulunduran kimseler, **geniş yetkilerini ve saltanatlarını** bırakmaya ve **alışık oldukları düzeni** yıkmaya asla yanaşmazlar. Ama unutmamalı ki **insanlar bilinçlendikçe**, toplumsal örgütlenmeye ve toplumun sorunlarına eğilmeye özen göstermektedir. **Toplumsal**

örgütlenmede, "İdeal toplumu oluşturmak" bakımından büyük değer taşımaktadır. Bu yolda ileri adımlar atmış bulunan demokratik yönetimlere "**tam demokrasi**" ya da "**toplumsal demokrasi**" diyebiliriz.

Toplumsal demokrasilerde, ulusça seçilerek işbaşına getirilen **temsilciler**, her şeyden önce, **bireylerin özgürlüğünü** gözeten bir yönetim biçimini sergilemek durumundadır. Toplumu oluşturan bireylerin özgürlüğü de **asla sınırsız değildir**. Bu özgürlük, insanlar arasında **gerçek bir eşitliğin** sağlanması ile sıkı bağlantılıdır.

Eşitlik kavramı, toplumda **bilinçlenme düzeyi yükseldikçe** anayasalarla daha da pekiştirilmekte ve bireylerin toplum hayatındaki yerleri, konumları daha kesin çizgilerle belirlenmektedir. Yapılan bütün bu tip düzenlemeler ve demokratik girişimler, insan hayatını, çağın gereklerine göre en iyi koşullar içinde geçirmesine, çevresine **uyum sağlamasına** ve **mutlu bir yaşam** sergilemesine olanak hazırlayacaktır.

Ulaşmış olduğu bu **çağdaş aşamalar** içinde demokrasi, toplumların ve bireylerin vazgeçemeyeceği **geliştirilmiş bir yönetim biçimi** olarak dünyanın büyük bir kesimine yerleşmiş ve yerleşmesini sürdürmektedir.

ANKARA - AĞIN DERNEĞİ

ZEKÂ ÜSTÜNE...

Oktay AKBAL

Zekâ nasıl tanımlanır? Zeki bir insan dediğimiz kişi kimdir, nasıl biridir? "Observateur" dergisinde bir araştırmanın sonuçlarını okudum.

Önce "zekâ" nedir? Quillet sözlüğüne göre zekâ "seçme yapabilme gücüdür" değişik fikirler arasında en doğru olanı, gerçeklere en uygun düşüneni, durumlara en uygun olanı seçebilme yetisidir. **Auguste Comte** "Zekâ insanın davranışını her olguya göre ayarlayabilmesidir, bu aklın niteliğidir" der.

İnceden inceye sormuşlar: "İnsanoğlunun en üstün niteliği nedir" diye... Birinci sırayı "dürüstlük" almış, onu da "irade gücü" izlemiş. "Zekâ", ancak yüzde 16 oy alabilmiş! Yürekliklik ise yüzde 26. Yaşamda başarılı olmakta baş yeri "irade" alıyor, yüzde 43!... Beceri ise yüzde 27... Ya zekâ? Ancak yüzde 26!..

"En çok zekâ isteyen uğraş nedir?" Fransız halkına göre, bilimsel bir buluş yapmak, bir keşifte bulunmak yüzde 48... Büyük bir işletmeyi yönetmek, yüzde 45... Felsefeyle ilgili bir kitap yazmak yüzde 18! Bir edebiyat yapıtı yaratmak, ancak yüzde 8...

Bu araştırmanın en eğlenceli yanı da politikanın en az zekâ isteyen bir alan oluşu! Bir bakan olabilmek için yüzde 10 oranında bir zekâ yeterliymiş: Oysa bir marangoz için bu oran yüzde 16...

Demek, bir bakanlık koltuğuna oturmak için zeki olmaya gerek yok! Hatta biraz saf olmak çok daha yararlı... Topluları, zekâ düzeyi yüzde 10 olan insanlar yönetirse, dünyamız elbette bu acıklı durumdan kurtulamaz! Bir ticaret, bir sanayi işletmecisi, bakanlardan beş kat daha zeki sayılırsa, gerisini siz düşünün artık!..

"Siz kendinizi ne ölçüde zeki sanıyorsunuz" sorusuna Fransız halkının verdiği yanıtlar ise içler acısı. Yirmi beş yaşındaki gençler yüzde 9 oranın-

da zeki olduklarını söylüyorlar. Daha yaşlılar zekâ sınırlarını biraz genişletiyorlar, yirmi beş-otuz yaşlarındakiler yüzde 16, daha yaşlılar zekâ ölçümlerini yüzde 30'lara kadar yükseltmişler... Ama Fransız halkının zekâ ortalaması yüzde 49'u geçmiyor...

Şu zeki Fransızlar kimler? İlk sırayı **Kaptan Cousteau** almış. Onu, Prof. **Schwartzberg** izlemiş... Fransa'nın ünlü politikacıları, **Giscard, Mitterrand, Delors, Barre Rocard, Chirac** gibileri yüzde 50 sınırında...

Ya dünyaya gelmiş geçmiş en üstün zekâyâ sahip olan kişi? **Leonardo da Vinci**, Keskin zekâlı Vinci'nin el atmadığı konu yok! Yalnız ressam, heykeltçi değil, bilimin her alanında buluşları var. Ama hepsini yarım bırakmış, daldan dala atlamış! Pek çok şey keşfetmiş ya da keşfedilme yolunu açmış. Bir yanda zeki insanlar, öte yanda geri zekâlılar, gerzekler. Aptallar, enayiler var. Bazen üstün zekâlı olmak da toplum için zararlı oluyor. Herkesten daha zeki olan kişi: üstünlüğünü, çevresini aldatmakta kullanıyor! Ayrıca zeki olmak gündelik yaşamda o kişinin saçma sapan konuşmalar yapmasını da engellemiyor: **Andre Gide** şöyle dermiş: "Zeki bir insanın bir günde söylediği saçmalıkların sayısı inanılmaz ölçüdedir. Ben başkaları kadar saçmalamadıysam bunu daha çok suskunluğuma borçluyum."

Şu gerçek çıkıyor ortaya: ne o kadar zeki ne o kadar gerzek olmalı... Dürüstlük, irade gücü insanın en üstün niteliğidir. Buna yaratıcı zekâ da eklendi mi, insan başarı sınırlarını aşıyor... Bakanlık koltuğuna kadar yükselmiş politikacılar yüzde 10 zekâyla ne yapabilirler? Hele, dürüstlükten, irade gücünden de yoksunsalar!..

Cumhuriyet (3 Ekim 2002)

MUSTAFA KEMAL'E HASRET

Dr. Galip UZUNCA

Aylar yıllar geçse de göz yaşımız dinmiyor
Sensiz kalan gönüller huzur nedir bilmiyor
Senin yokluğun hâlâ içimize sinmiyor
Vatan sana minnettar tarih sana minnettar
Ayrılsan da kalplerde gerçek yerin ey Serdar!

Türk Milleti seninle kavuştu hürriyete
Seninle ulaştı o aziz Cumhuriyet'e
Ve senin sayende son verdi meş'um zulmete
Vatan sana minnettar tarih sana minnettar
Ayrılsan da kalplerde gerçek yerin ey Serdar!

Onurla kurdun on yedinci Türk Devleti'ni
Tüm dünyaya tanıttın fedakâr milletini
Zaferle tattırdın o hürriyet nimetini
Vatan sana minnettar tarih sana minnettar
Ayrılsan da kalplerde gerçek yerin ey Serdar!

Ortaokuldayken ben görmüştüm nur yüzünü
Unutamadım hâlâ o neşenin hüznünü
Unutamadım senin "nasılsınız" sözünü
Vatan sana minnettar tarih sana minnettar
Ayrılsan da kalplerde gerçek yerin ey Serdar!

TÜRK HUKUK DEVRİMİ ve LAİKLİK

Prof. Dr. Zeki HAFIZOĞULLARI

Türk hukuk devrimi bir çok bakımdan övülebilir. Ancak, onu muhteşem kılan nitelik, özünü, çekirdeğini teşkil eden lâiklik düşüncesidir.

Lâiklik, esas itibarıyla, toplumlardaki iktidar olgusu üzerine verilen bir değer hükmüdür. Gerçekten, din ve bilim, toplumsal yaşamın iki yönüdür, evreni farklı iki algılamaya biçimidir. Bunlar, mutlaklık iddiasında olmadıkça, biri ötekini ortadan kaldıran, yahut gereksiz kılan alanlar değildirler. Ancak, dinin evreni açıklamadaki mutlak telceli karakteri uzun süre bilimi dine bağımlı kılmış, ama zamanla bilimin giderek bağımsızlık kazanması evrenin dinsel algılaması yanında bir de bilimsel algılamasının olabileceği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu oluşumla birlikte, doğa ve toplum hakkındaki düşüncelerde değişiklik olmuş, dolayısıyla doğa bir olgular sistemi bütünü olarak anlaşılırken, toplum da bir yandan doğanın bir parçası olarak tıpkı doğa gibi bir olgular sistemi bütünü olarak algılanmış, öte yandan ayrıca bir kurallar sistemi olarak görülmeye başlanmıştır. Böylece, toplumun bir kurallar sistemi bütünü olarak algılanması, doğa düzeni yanında ilkelere tamamen farklı bir de toplum düzeninin bulunduğu, dolayısıyla doğadan farklı bir normatif dünyanın varlığı gerçeğini ortaya koymuştur. İşte bu keşif, toplumda hukuk düzeninin ne olduğu tartışmasını doğurmuştur. Tartışmada getirilen çözüm, bir toplumun özellikle devletin hukuku ifadesini ister kanunda isterse toplumun yaşama biçiminde bulsun, hukukun daima o toplumun iradesini ifade ettiği görüşüdür. Bu görüş, özünde, hukukun maddi kaynağının ilâhi olmaktan çıkarılıp beşerî kılınmasını ifade etmektedir. Öyleyse, lâiklik bu açıdan ifadesini, hukukun maddi kaynağının mutlak beşerî kılınmış olması esasında bulmaktadır.⁽¹⁾

Bu demektir ki, din ilâhi irade olduğundan, beşerî irade olan hukukun kaynağı değildir. Böyle olunca, hukukun beşerî irade olması esasından; dinî veya ahlâki değerler hukuku oluşumunda etkilemiş olsalar bile, hiçbir iradenin beşerî iradeye üstün veya aykırı olamayacağı sonucu çıkmaktadır. Bu, bir toplumda dinin, o toplumun iradesi olan hukukunu ortadan kaldırıncı, tadil edici bir etkisinin bulunmaması demektir. Ancak, bunun tersi mümkündür. Hukuk, düzeni olduğu toplumda, amaçlarıyla çatışan veya amaçlarının gerçekleşmesini engelleyen din ve ahlâk kurallarını tanımayabilir. Hatta, hukuk, toplumsal düzene ilişkin din kurallarını, kamu düzeniyle çelişen ibadet kurallarını yasaklayabilir.

Dinin hukukta kaynaklık değeri, sonunda, hukuku yaratan beşerî irade, ilâhî iradeye tabi midir, yoksa bundan bağımsız mıdır meselesine gelip dayanmaktadır, iki ihtimal söz konusudur. Beşerî irade ilâhî iradeye tabidir denir, bundan teokratik devlet, hukuk ve toplum düzenlen-

ri ortaya çıkar. Beşerî irade ilâhî iradeden bağımsızdır denir; bundan lâik devlet, hukuk ve toplum düzenleri ortaya çıkar. Bu soyutlamanın zorunlu sonucu, lâik bir devlet, hukuk ve toplum düzeninde dinin, ancak sayılabildiği takdirde, bir etik değer olarak hukuku etkileyebileceği; bu hal dışında, dinin, hukukta bir kaynaklık değerinin bulunamayacağıdır.

Bu düşüncenin bir sonucudur ki, hukukun şekli kaynağı, kutsal kitaplar, dinlerin peygamberlerinin beyanları ve davranışları, dinin mensuplarının ortak kanaati değildir, tersine kanundur, örf ve adettir, hakimim yarattığı hukuktur.⁽²⁾

Lâiklik, Anayasa'da muhtelif yerlerde yer almıştır. Başlangıçta, "lâiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının devlet işlerine ve politikaya karıştırılmayacağı" belirtilmiştir. Anayasa, 1. maddesinde "Türkiye Devletinin bir Cumhuriyet olduğunu belirtmiş; ikinci maddesinde, Cumhuriyetin niteliklerini sayarken, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin lâik bir devlet olduğunu" ifade etmiştir.

Bu ilkedan çıkan sonuç, Türk hukuk düzeninin ve bu düzenin ifadesi olan Türk devletinin niteliğinin lâiklik olduğudur. Gerçekten, Anayasa, başka hükümlerinde, hem bu temel düşünceyi pekiştirmekte, hem de devletin temel niteliğini teşkil eden bu ilkenin hiçbir surette ihlâl edilemeyeceğini söylemektedir: Anayasa, 14. maddesinde, Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetlerden hiçbirinin "din ve mezhep ayırımı veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacıyla kullanılmayacaklarını" emretmektedir. Anayasa, gene, 24. maddesinde "kimse devletin sosyal, ekonomik, siyasî ve hukukî temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun, din veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz" demektir. O halde, tüm bu hükümler, Anayasa'da, Türk hukuk düzeninin, bunun ifadesi olan Türk devletinin ve hukukuyla modellenen Türk toplumunun vazgeçilmez temel niteliğinin lâiklik olmasının istendiğini göstermektedir.

Lâiklik, her biri bir yönünü ifade eden bu hükümlere rağmen, Anayasa'da tanımlanmış değildir. Hukuk düzeni içinde kalarak lâikliği tanımlayabilmek, kapsam ve sınırlarını tayin edebilmek, ancak bu düzende egemenliğin kaynağının nasıl düzenlenmiş olduğunu bilmekle mümkündür. Egemenlikle devletin hukuk düzeni bağıntılıysa, egemenliğin devletin hukuk düzeninde devletten başka bir organa veya kuruma izafesi mümkün değildir. Bundan dolayıdır ki, egemenliğin hem teokratik teorisi, hem toplumsal mukavele teorisi, hem de halk egemenliği teorisi bugün aşılıp bulunmaktadır.

Egemenliğin kaynağını, kullanımını düzenleyen Anayasa'nın 6. maddesi, sadece geçmişteki Anayasaların değil, Türk Kurtuluş Savaşının ruhunu teşkil eden "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" hükmüyle Türk hukuk düzeninde egemenliğin bu çağdaş, deneysel anlayışına yer vermiştir. Bundan da anlaşılabilir, Türk hukuk düzeninde, egemenliğin yegâne kaynağının beşerî irade olduğudur. Hukuk düzenimiz, bu ilkeyle, egemenliğin kaynağında ilâhî iradeye itibar etmemiş, böylece kalıbı olduğu Türk toplumuna teokratik devlet ve toplum düzenini kapamış, onu hukuk dışı, yani gayri meşru kılmıştır. Bu demektir ki, Türk toplumunun siyasal, ekonomik, toplumsal ve hukukî yapısını kurmada yegâne ve mutlak muteber irade, beşerî iradedir. O halde, Türk hukukunda lâikliğin, gerek siyasî gerekse hukukî bakımdan bir tek tanımı, bir tek anlayışı vardır. O da, devleti ve devletin toplumsal, ekonomik, siyasal ve hukukî temel düzenlerini kuran iradenin, mutlak suretle beşerî irade olması esasıdır.

Egemenliğin kaynağının beşerîliğin zorunlu bir sonucu, kanun önünde eşitliktir. Egemenliği kullanan halk milletse, devlet iktidarının kullanımında herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kanun önünde eşitlikse, herşeyden önce din ve vicdan hürriyetini zorunlu kılmaktadır. Anayasa, bunu, 24. maddesinde düzenlemiştir. 24. madde, herkes vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir demektedir. Bir dine inanmak, kuşkusuz, ibadet ve dinî ayinlerde bulunmak hakkını da birlikte getirir. Ancak, ne bir dine inanmak, ne de ibadet ve dinî ayinlerde bulunmak hakkı, egemenliğin kaynağının beşerîliği esasını gidermeye, dolayısıyla eşitlik ilkesini, din ve vicdan hürriyetini tahribe, kamu düzenini bozmaya matuf olmaz. Gerçekten, Anayasa, 24. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılamayacağı ilkesi ve kamu düzeni kuralıyla kayıtlı olarak, ibadet ve dinî ayinlerde bulunma hakkını bahşetmekte, ancak hukukî-toplumsal düzen kuralları anlamına gelen muamelelâtı, "kimse devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenlerini kısmen de olsa din kurallarına dayandıramaz" demek suretiyle açıkça yasaklamaktadır.

Bu demektir ki, Türk hukuk düzeninde din hukukun kaynağı olamaz. Hukukun kaynağından hukuka vücut veren iradenin çıktığı yer anlaşılırsa, bu anlamda, Türk hukukunun kaynağı, Türk ulusunun vicdanıdır. Gerçekten, hukuk, temel çizgilerinde, sanat, ifade biçimleri, töreler gibi halkın ruhunun bir ürünüdür. Böyle olunca, dinin Türk hukuk düzeninde bir kaynaklık değerinin bulunmaması gerekmektedir, çünkü din, mahiyetinin bir gereği olarak ulusun iradesiyle yarattığı bir ürün değildir. Öte yandan din, örf ve âdet olarak da hukukun kaynağı olmaz. Din, örf ve âdet değildir, çünkü örf ve âdeti vurgulayan özellik bunun beşerî iradenin bir ürünü olmasıdır. Din kuralları bu nitelikten yoksundur. Bunların temel niteliği, ilâhî bir kaynaktan doğmuş olmaları, dolayısıyla beşerî bir tasvibe ihtiyaç duymamalarıdır.

O halde, lâiklik düşüncesi içinde, Türk hukuk düzeninde din nedir?

Bir kere din insana vergidir.

İnsan dışındaki varlıkların dininden söz edilemez. Bundan dolayıdır ki, toplumda din olur, çünkü bünyesinde din olmayan topluma rastlanmamaktadır; ancak toplumun ve bunun egemen ifadesi olan devletin dini olmaz.⁽³⁾ Bundan çıkan sonuç şu olmaktadır. Ya devlet veya toplum düzenlerinde din olur, ya da dinsel devlet veya toplum düzenleri olur. Dinsel devlet veya toplum düzenleri egemenliğin, dolayısıyla hukukun kaynağının ilâhî olduğu düzenlerdir ki, böyle bir düzenin Türk devlet, hukuk ve toplum düzeninde yeri yoktur.

Böyle olunca, din, Türk hukuk düzeninde toplumsal bir gerçeklik olarak tanınmakta, dolayısıyla sadece ferdî/toplumsal bir kurum olmaktadır. Bu düşüncenin bir sonucu olarak, Türk hukuk düzeninde din, bir yandan, tıpkı ulaşım, sağlık, eğitim vs. gibi görülerek, tüm Anayasalarımızda ve 1982 Anayasasının 136. maddesinde kendine özgü bir "kamu hizmeti" alanı sayılmış⁽⁴⁾ öte yandan egemenliğin kaynağının beşerîliği esasını, bunun sonucu olarak eşitlik ilkesi, din ve vicdan hürriyeti, inkılâp kanunlarıyla ve T.C.K.'nin 1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile kaldırılan 163. maddesi ile cezaî teminata kavuşturularak⁽⁵⁾ ferdî/toplumsal bir kurum olarak dinin korunmasına özen gösterilmiş, T.C.K.'nin muhtelif hükümlerinde (m. 175 vd., 241 vd., 312 vs.)" din ve dînî hissiyat" her çeşit saldırılardan masun kılınmak istenmiştir.

Sonuç olarak, lâiklik, Türk hukuk devriminin özüdür, tüm kurum ve kuruluşları ile Türkiye Cumhuriyeti Devletinin mutlak niteliğidir, Türk toplumunun geleceğe dönük yeni bir görünümüdür, kısacası akılcı, birleştirici, çağdaş ve dinamik bir yaşama biçimidir.

Lâiklik Türk hukuk devrimini teşkil eden unsurların değil, bu unsurlar lâikliğin sonucudur.

Lâikliğin Türk hukuku düzeninde tek bir tanımı, tek bir anlamı vardır.

Bu, kiminin ifade ettiği tersine, ne "din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır", ne de "devletin ülkede mevcut maruf ve müesses dinlere karşı tarafsızlığı, her hangi bir dinin iç düzenine, ibadet ahkâm ve erkânına müdahale etmemesidir."

Bu, egemenlik erkinin, dolayısıyla hukukun kaynağının sadece beşerî irade olması ve bunun sonucu olarak da hiçbir dinin, hiçbir adla Türk hukuk düzeninde kaynaklık değerinin bulunmamasıdır.

Böyle olunca, kutsal din, Türk hukuk düzeninde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak siyasallaşan Türk toplumunun bir niteliği, bir yapısı, bir görünümü olarak değil, sadece toplumda mevcut ferdî-toplumsal bir değer, bir kurum olarak göz önüne alınabilir.

DİPNOTLAR

(1) Ancak, burada, hukukun maddi kaynağını beşeri irade kabul eden cumhuriyet toplumu/hukuk/devlet düzenlerinde egemen laiklik düşüncesinden sekularizm (sekularizm) düşüncesini de ayırmak gerekmektedir. Gerçekten, sekularizm hukukun maddi kaynağını beşeri irade olduğu "kralcı" hukuk/toplum/devlet düzenlerinde oluşmuş toplumsal/siyasi bir yaşama biçimidir. Bu toplum düzenlerinde kral "erkini" millettten değil Tanrı'dan almaktadır.

(2) Gerçekten, Türk Medeni Kanunu, 1. maddesinde, Türk Hukukunun şekli kaynağının Kanun, örf ve adet, hakimün yarattığı hukuk olduğunu açıkça ifade etmiştir. Türk Ceza Kanunu, 1. maddesinde Türk Ceza Hukukunun şekli kaynağının sadece Kanun olduğuna işaret etmiştir.

(3) Devlet bir kamu tüzel kişisidir. Madem din "kişiye" değil sadece insana vergidir, insan olmayan tüzel kişinin dini olmaz. Tüzel kişi beşeri iradenin ürünüdür. Devlet tüzel kişidir, öyleyse beşeri iradenin ürünüdür, bir dini olamaz. Tarihte "köle" insandır, ama kişi değildir. Kölelerin dini olmuştur. İnsan ile kişinin aynı sayılması yenidir, bu köleliğin kaldırılmasından sonra olmuştur.

(4) Gerçekten, 431 sayılı Hilafeti Kaldırma ve Osmanlı Hanedanını Türkiye Devletinin topraklarının haricine çıkarılmasını düzenleyen Kanun, 1. maddesinde, "Halife hal" edilmiştir. Hilafet "Hükümet ve Cumhuriyet mana ve mefhumunda esasen mündemik olduğundan Hilafet makamı mülgadır" hükmüne yer vermiştir. 429 sayılı Şer'iye ve Efkâf ve Erkânı Harbiye Umumiye Vekaletinin İlgasına Dair Kanun, 1. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyetinde muamele nasa dair olan ahkâmın Büyük Millet Meclisi ve onun teşkil ettiği hükümete aittir" demektir. 1924 Anayasasının 1. ve 26. maddelerini kaldırarak/değiştiren 1928 tarih ve 1222 sayılı Kanun, çok doğru olarak, "Türkiye Devletinin dini İslamdır" ve "ahkâmı şer'iyenin tenfizi" hükümlerini Türk Hukuk Düzeninden çıkarmıştır. 1340 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu, Devletin "dini eğitim" yapmasını tamamen yasaklamış, devletin sadece "din eğitimi" yapmasına veya "din eğitimi" yapılabilmesine izin vermiştir.

(5) Kuşkusuz TCK'nun kaldırılan 163. maddesi düzenleniş biçimiyle inanç ve ifade hürriyetini kısıtlayan, Anayasanın 2. maddesinin içeriğini oluşturan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9 ve 10. maddeleriyle çelişen bir hükümdür. Esasen TCK'nun kaldırılan 163. maddesi o günün siyasi iktidarlarına Türk Halkına atılmış tabiri caizse "en büyük kazık" olmuştur. Ancak, TCK'nun 141. ve 142. maddeleriyle karşılaştırılarak kaldırılmış olması bugün giderilmesi mümkün olmayan bir yanlışlığı da beraberinde getirmiştir. Gerçekten, bu değişikliklerle, devletin "maddi düzeni" şiddete dayalı olarak değiştirmek isteyen teokratik devlet kumrak yanlısı kökten dinci hareketler yüreklendirilmiş, böylece Anayasanın 14. maddesine aykırı olarak "demokratik toplum düzeni" savunmasız bırakılmıştır. Devletin terörde tercihe hakkı yoktur. Terörle Mücadele Kanununda, tartışılan hususlar olmakla birlikte, "ırkçı terör" yasaklanmış, ancak "dinci terör" düzenleme dışında bırakılmıştır. Biz öyle sanıyoruz ki, inanç, düşünce ve ifade hürriyeti tüm boyutları ile en "kâmil anlamında" gerçekleştirilerek, demokratik toplum/hukuk/devlet düzeni için artık "yakın tehlike" doğurduğunda kuşku bulunmayan "dinci terörün" tüm tezahürlerine karşı toplumun korunması bir zorunluluktur. "Hürriyeti yok etmek hürriyeti" tanıyan demokratik bir hukuk düzenine rastlanmamış değildir. Böyle olunca, bu konuda, doğru, kalıcı, ihtiyaca uygun bir düzenleme yapmak yerine, TCK'nun sadece 312. maddesi hükmüne sığınmaya kalkışmak, ne uygun ne de yeterli bir çözümdür.

KAYNAKÇA

- Afetinan A., İzmir İktisat Kongresi 17 Şubat-4 Mart 1923, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989
Antolisei, Manuale di diritto penale, PG., Milano, 1980
Arsal, Teokratik Devlet ve Laik Devlet, Tanzimat I. Yüzyüncü Yıldönümü Münasebetiyle, İstanbul, 1940
Arsel, Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına, Ankara 1975
Atatürk, Nutuk, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1950-52
Azara, Diritto dell'uomo, Novissimo Digesto Italiano, ÜTED, Torino, 1957
Başgil, Din ve Laiklik, İstanbul, 1962
Bayet, Dine Karşı Düşüncenin Tarihi, Çev. C. Süreyya, Varlık Yayımevi, İstanbul, 1970
Bobbio, Giusnaturalismo e positivismo giuridico, Milano, 1972
Bobbio, Teoria della scienza giuriduca, Torino, 1958
Bobbio, Teoria della norma giuriduca, Torino, 1958
Brellich, Introduzione alla storia delle religioni, Parte prima, Anno Accademico 1961-62, Roma
Croce, Storia delle Europe, Bari, 1965
Çağatay, Laiklik ve din ilişkileri, Atatürk Araştırma Dergisi, 1988
Daver, Türkiye Cumhuriyetinde Laiklik, Ankara, 1955
Del Vecchio, Lezioni di filosofia del diritto, Roma, 1936
Espozito, La liberte di manifestazione del pensiero nell'ordinamento italiano, Milano, 1958
Fiore, I reati di opinione, Padova, 1972
Hafizoğulları, Laiklik ve TCK'nun 163. maddesi, SBFED., Ankara, 1987, Cilt XLII, S. 1-4
Hafizoğulları, Hukuk ve Hukuk Biliminin Konusu ve Sınırları Sorunu, AHFD., C. XXXV, 1987, S. 1-4
Hafizoğulları, TCK'nun 141, 142 ve 163. Maddeleri Üzerine Düşünceler, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1
Hafizoğulları, Laiklik ve TCK'nun 163. Maddesi Üzerine, AUSBFD., C. XLII, S. 2-3
Hafizoğulları, Din ve Vicdan Hürriyeti ve Türk Ceza Kanunu Ön Tasansı, ABD., 1987, S. 3
Hafizoğulları, Ceza Nonnu, Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni, Ankara, 1996
Hafizoğulları, Laiklik, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Üçüncü baskı, Ankara, 1999
Hafizoğulları, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Fikri Temelleri, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001
Hafizoğulları, Türk Hukuk Düzeninde "Hukukun Üstünlüğü Prensibi" Sorunu, ABD., Sayı 2002/yl: 60.s. 15 vd.
Hırç, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi, Ankara, 1949
Kapani, Politica Bilimine Giriş, Ankara, 1983
Kelsen, Nedensellik ve İsnadiyet, Çev. Z. Hafizoğulları, AÜHFD., C. XXXV, 1987
Kelsen, La dottrina pura del diritto, Trad. Di R. Travers, Eineudi Editore, 1952
Memiş, "Milli Hakimiyet" Kavramının Pozitif Belgelere Gimme Sürecinden İzenimler, Argumentum, 1991, C. 1, S. 7
Mosca, Storia delle dottrine politiche, Bari, 1966
Mumcu, Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi, İstanbul, 1981
Özbudun, Türk Anayasa Hukuku, Ankara, 1986
Özek, Türkiye'de Laiklik, İstanbul, 1962
Rouss eau, Toplum Sözleşmesi, Can Yayınları, 1969
Ruggero, Storia della filosofia, Bari, 1968
Russel, Din ile Bilim, Ankara, 1972
Taplamacıoğlu, Din Sosyolojisi, Ankara, 1983
Velidedeoğlu, Kişiler Laik Olmaz Devlet Laiktir, Cumhuriyet Gazetesi, 17 Mart 1972

NOT: Bu yazı ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ'nden alınmıştır.

HANGİSİ EN GÜZEL?

Mehmet ORHAN

Rahatsız etmesek de sorsak bilgelere:
“Acaba hangisi en güzel çağı ömrün?”
Öyle ya, bu konuda değişik görüşler var,
Sanırım en gerçek görüş bilgelere çıkar.

Heyecandan parlarken gözleri,
“Kesin çocukluk çağıdır” der bilgelere biri,
Kaygılardan, ağırlardan uzak,
Neşeli, şirin bir çağ, berrak mı berrak.

Hayır, der diğeri: “Gençlik çağıdır bence,”
Gençlik bir atılımdır, her şeyden önce,
Adı üstünde işte: Delikanlı,
Korkusuz, atak, gözüpek, anlı şanlı.

“Bence en güzel olgunluk çağı” der öteki
Ve ekler: Deneyimli, pişkin, ölçülü, yürekli.
Hesaplıdır bu yaşta atılan her adım,
Ben bu çağı içime sindirerek yaşadım.

“Hiç biri değil” der, yaşlı bir bilgin,
Acı tatlı anılarla “yaşlılık” daha dingin.
Pişmanlığı, kırgınlığı defterden sildim,
İnanın, ben bu yaşta yaşadığımı bildim.

Ankara - 2002

BİZDEN ÇALINAN ZAMANI NASIL GERİ ALABİLİRİZ?

Münir CERİT

Dergimizin geçen sayılarında çağımız insanının zamanının nasıl çarçur edildiğini, şu kısacık ömrümüzü çok daha zengin yaşamak varken nasıl boyutları başkalarınca belirlenen bir çile evinde geçirmeye zorlandığımızı açıklamaya çalışmışım.

Bu yazıda, kendi öz malımızken bizden çalınan, birbirinden kopuk anlara programlanarak bize bu durumuyla dayatılan bu kesintisiz ırmağı nasıl geri alabiliriz sorusuna yanıt arayacağım.

Bunun için ilk adım "yurttaş zamanı"nı yaşama çalışmak olmalıdır diye düşünüyorum. Nedir bu yurttaş zamanı? İnsanların birbirleriyle dostluk, dayanışma, yardımlaşma, işbirliği içinde yaşadığı zamandır. Kısaca, özgür bireyin zamanıdır. Ama "özgürlük" söz konusu olunca karşımıza hemen onun ikiz kardeşi olan "sorumluluk" çıkar. Öyleyse yurttaş zamanını yaşamak için bireyin, hem özgür hem de sorumluluk bilinci içinde olması gerekmektedir. Kısaca;

Yurttaş zamanı, hepimiz için bir zaman hepimizin ortak zamanıdır. Yani "iki-hızlı" bir zamandır.⁽¹⁾

Kanımcı, işe şu belirtileri (aksiyonları) benimseyerek başlayabiliriz.

1° Demokrasi ile zaman iki bağdaşık kavramlardır.

2° Zamanla olan ilişki, demokrasi uygulamasının ve uygarlık tartışmasının bütünleyici bir parçasıdır. Demokrasi, hem tanık-zaman süresi içinde serpilip gelişebildiği hem de parametre zamanın baskılarına karşı onu en iyi temsil ettiği için zamanın bağdaşığıdır.

3° Demokrasi, yurttaşlar arasındaki toplumsal uyum, siyasal erkin eylemleri üzerindeki sivil denetim, toplumsal yapının kamusal alanla karşı karşıya bulunduğunu varsaydığı sorumluluk, geçmiş-şimdiki zaman-gelecek'in buluştuğu noktada işler.

4° Bizim toplumumuz, ara-yüzey'e (interface), işletmenin etkinliği, hemen şimdiden işlevselliği üzerinde, ayak direyen bu bilişim terimine ayrıcalık tanır. Hemen şimdi, gerçek anlamında, demokrasinin ana öğeleri olan kamusal uzlaşmacılıkları ve geri çekilmeleri dışalar.⁽²⁾

5° Zaman, bizim siyasal ekinimizin ana bile-

şenlerinden birisidir. Onun için tanık zamanın açık çevrenini ve esnekliğini bulmakta bizi kısıtlayan etmenleri ortadan kaldırmak en önemli görevlerimizden birisidir.⁽³⁾

Bu önermeleri doğru kabul ediyorsak benimseyeceğimiz duruş ve davranışımız da kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

-Auguste Comte'nun katı mekanist ve tarihin kaçınılmaz olarak daha iyi bir geleceğe doğru çizgisel (lineer) devinimini bir yana bırakıp insan müdahalesinin ve sorumluluğunun gereğine inanmalıyız.

-Mikro-milliyetçilikleri, etnik ayrılıkçılığı, tarikatçılığı ve bencil çıkarıcılığı kıskırtan, bizi birbirimizden ayrı, tek başına ve umarsız basit tüketiciler durumuna indirgemek isteyen küreselleşmeye karşı çıkararak dayanışma, sevgi, saygı ve işbirliği duygularıyla birlikte yaşayan özgür bireyler, yani gerçek yurttaşlar olmalıyız.

-Bize, devlete egemen güçlerin, medyanın ve resmi vakanüvislerin dayattığı tarihe değil, araştırarak öğreneceğimiz gerçek tarihe inanmalıyız. O zaman tarihi, yenilenlerin değil yenilenlerin yaptığını görürüz. Bu da bize gelecek kuşaklara karşı yükümlülüklerimizi gösterecektir. Kim olduğumuzu, nereden gelip nereye gittiğimizi düşünmeye başlayacağız.

-Teknik ve teknolojik gelişmenin ancak insanların daha iyi ve daha mutlu yaşamasına hizmet etmesi koşuluyla iyi görülebileceğine inanmalıyız. Yoksa Saint Simon'un kehaneti gerçekleşmiş olur: "İnsanların hükümetinden nesnelere yönetimine geçiş."

- Özgür düşüncüyü, araştırıcılığı, bilimsel kuşkuçuluğu yasaklayarak bizi din, ırkçılık ya da kaderci ve determinist öteki dogmalara inandırmak isteyen tüm baskılardan sıyrılarak dünya nimetlerinden sonuna kadar yararlanan, ama bunu yaparken sorumluluklarını unutmayan bir dünya görüşüne ve yaşam biçimine göre davranmalıyız. Ben buna "Yeni Epikürçülük" diyorum.

⁽¹⁾Jean Chesneaux, Habiter le temps, Paris 1996

⁽²⁾ ve ⁽³⁾ a.g.y.

MALATYA'YA CAN DEĞER

Fevzi ŞENER

Bu şehir Malatya şehri ki; güzel
Adını dünyaya vermeye değer.
Bu bir tutku bende, severim ezel
Varlığın ulusa sermeye değer.

Güneyinde görkemli durur dağları,
Ovasında yeşil Aspuz bağları,
Osmanlı, Selçuklu, Asur çağları,
Bu şanlı tarihe ermeğe değer.

Battal Gazi'lerin rızık kaşığı,
Cumhurbaşkanları yurdun ışığı,
Daha niceleri hizmet aşığı,
Yeni nesilleri kurmaya değer.

Dağlarında kar var, ovanda çiçek,
Susayınca Ganisor'da su içek,
Ağustosta Yazıhan'da hon biçek,
Tohma'da balığı yormağa değer.

Yeşil Arapkir'in Göldağ'larını
Tepte'nin, Panik'in gür bağlarını,
Kozluk çaylarının mis yağlarını,
Yufka ekmeğine sürmeğe değer.

Kurulmuştu Horata'nın başında,
Bu bir tarih Banazı'nın yaşında,
Bolluk bir sır, toprağında taşında,
Yüz türlü üzümü dermeğe değer.

Taşoluk'da dokumuş bacım kilimi,
Renkte kompozisyon, fende ilimi,
Oturtmuş deseni, saymış dilimi,
Katmış çeyizine, görmeğe değer.

Kömürhan köprüsü yeni biçimde,
Kale bahçeleri bu yıl seçimde,
Endişesi yoktur halkın geçimde,
Kubbe yaylasında durmağa değer.

Su bir çeşit akar Şiro çayında,
Burda yeşil başka, Nisan ayında,
Çam, meşe yeşili baraj koyunda,
Nemrut'ta gurubu dürmeye değer.

Somuncu Baba'nın türbe yeşili,
Hulusi Efendi Seyyid kişili,
Bedesten, Aşudu tarih eşili,
Eşiğine yüzüm sürmeğe değer.

Sende ne var bizi çeken bilinmez?
Bu bir arzu ömür boyu silinmez,
Güzeliğin mukayese edilmez,
En yüce puana ermeğe değer.

Sensiz gecelerim bitemi bildi?
Yaptığım hizmetler yetemi bildi?
Hasretin-Vuslatım itemi bildi?
Düşümü gerçeğe yormağa değer.

ŞENER der derdimi dile getirdim,
Senin hasretinle ömür yitirdim,
Bütün köylerine hizmet götürdüm,
Gönlümde neler var? Sormaya değer.

10 05.2002

ULUSLARARASI ÇEVRE ZİRVESİ ÜZERİNE

Mehmet SELÇUK

1992 yılında Rio'da toplanan iklim konferansının önerileri 1997 yılında KYOTA'da karar haline geldiği çevre ile ilgilenenlerin daha doğrusu çevreye ilgi duyanların belleğinde durmaktadır. 2008-2012 yılları arasında Atmosfere salınan karbondioksit oranının %5,2 oranında geriletmiş olması kararı çıkmıştır. Ülkemizin de içinde bulunduğu elli beş ülke bu kararlara imza atmış olup; yirmidokuz ülkenin bu tarihten önce uygulanması gereken önlemleri uyguladıklarını yazılı ve görsel basında izlemiştir. Yirmidokuz ülke dışında kalan yirmi altı ülkenin bu kararları savsakladığı, dünyanın patronu emperyalist ABD ise bu kararlara uymamaya diremiştir. Alınması gereken önlemlerin, dünyayı kirletmeye devam edenlerin tatlı kârlarına dokunuyor olması özellikle Amerika Birleşik Devletleri kaynaklı büyük uluslararası tekellerin canını sıkıştır.

ABD bu nedenle KYOTA'da yapılan KYOTA anlaşmasını uygulamaya yanaşmamıştır. Atmosferdeki karbondioksit oranı yükselmeye devam etmiştir. Çevre dostu enerji kaynaklarını harekete geçirme projeleri bir yerlerde tıkanıp kalmıştır. Sel felaketleri yünden Almanya, Avusturya ve Çek Cumhuriyeti'nin zararları trilyonları geçiyor. Evlerini kaybeden insanlar sokaklarda kalıyor. Sular altında kalan fabrika ve iş yerlerinin üretimi duruyor. Uluslararası anlaşmalara imza atanlar sözlerinde durmayarak yaşadığımız dünyanın sonunu hazırlamaya devam ediyorlar. Daha geçen ay Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bir kenti olan Johannesburg'da yukarıda belirttiğim KYOTA anlaşmasının sonuçlarının da gözden geçirildiği Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer'in de içinde bulunduğu dünya ülkelerinin Devlet ve Hükümet başkanlarının katıldığı Johannesburg zirvesinden de olumlu bir sonucun çıkmadığı gözlenmektedir. Bu

zirvede de insan haklarının yerini, her zaman olduğu gibi çok uluslu şirketlerin aldığı, dünya gezegeninin geleceği ile ilgili somut bir adımın atılmadığı görüldü.

Partilerimizin programlarında küresel ısınma, çevre kirliliği gibi somut kavramları içeren politikaların olmadığı görülmektedir. Ülkemiz insanları her zaman olduğu gibi içi boş geleceği olmayan, birilerinin dışarıdan yönlendirdiği politikalarla avutulmaktadır. Bu politikalar 1950'li yıllardan başlayarak 21. yüzyılın başında da sürdürülmektedir.

Ülkemizin gerçek yurtseverleri, deyim yerinde ise, çalılıkların arasında kenarda köşede tozun, toprağın içinde örselenmektedir. Gerçek yurtseverlere ne zaman siyaset kurumunun içine girme olanağı sağlanacak, işin bu yanı hiç bilinmemektedir.

Ben şimdi Ulusumun gerçek yurtseverlerine sesleniyorum. Gaflet uykusunda olanlarla, adam sendecilerle, böyle gelmiş böyle gider anlayışını sergileyenlerle mücadele edelim. Mücadele edelim ki Ulu Önder Atatürk'ün kemiklerini sızlatmaya devam etmeyeelim.

Yazımın sonunda gözlemlediğim bir konuyu sizlerle paylaşmak istiyorum. İstanbul Silivri ilçesi Fener köyü yolu üzerinde eski mesai arkadaşım bu gün ülkemizin değerli sanayici ve iş adamı sayın Yılmaz Korkmaz'ın, 138 dönüm arazi üzerinde tam bozkırın ortasında düzenlediği çevre harikasını gözlemledim. Binlerce ağaç çeşidinin bir arada, dizaynı fevkalade yapılmış adeta oksijen fişkıran bir çevre. Bu değerli arkadaşımı ve emeği geçenleri kutluyorum.

Bu bağlamda 79. yılını coşku ile kutlayacağımız Cumhuriyet Bayramı nedeni ile bütün çevre dostları ile Ağınli hemşehrilerimin Cumhuriyet Bayramını kutluyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum

VEFAT ve TEŞEKKÜR

24 Eylül 2002 tarihinde Ağın'da vefat eden

değerli varlığımız, aile büyüğümüz, eşim

Mehmet ÇINAR'ın

cenazesine bizzat katılan, her türlü iletişim araçlarıyla acımızı paylaşan, taziyetlerini ileten tüm akrabalarımıza, dost, arkadaş ve hemşehrilerimize teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Eşi: Fatma ÇINAR

SU KİRLİLİĞİNİN İNSAN SAĞLIĞINA ETKİSİ

Fikriye BALTACI*

Temiz suyun insan yaşamı için gerekli ve en önemli unsurlardan biri olduğu bilinen bir gerçektir. Uygun, taze ve temiz içme suyunun temini insanlık için temel ihtiyaç olduğu halde dünyadaki milyonlarca insanın mahrum kaldığı gözlenmektedir. İçme sularının insan sağlığı açısından zararlı olan miktarlardaki kimyasal maddelerden ve mikroorganizmalardan arınmış olması, tat, koku alma ve görme duyularına hoş gelmesi arzu edilmektedir.

Dünyadaki temiz su kaynaklarının hepsi aşırı kullanım, yetersiz yönetim ve ekolojik bozunma tehdidi altındadır. Yüzey suları, hızlı nüfus artışları, hızlı kentleşme ve sanayileşme sonucu atıkların artılmasından su kaynaklarına verilmesi, kişi başına tüketilen suyun artması, tarımda kullanılan gübre ve ilaç kalıntılarını içeren sulamadan dönen suların su kaynaklarına karışması sonucunda kirlenmektedir.

Alıcı su ortamlarında evsel, endüstriyel, tarımsal ve benzer kaynaklardan dolayı kirlenmeye neden olan faktörler aşağıda verilmiştir.

- Bakteriyolojik atıklar (insan ve hayvan dışkıları),
- Organik atıklar,
- Aşırı üretim artışına neden olan besleyici maddelerin (azot, fosfor) limit değerlerin üzerinde boşaltımı,
- Radyoaktif atıklar,
- Çamur, çöp ve hafriyat atıklarının boşaltımı,

Yüksel kaliteli ve güvenilir içmesuyu temini için su kaynakları, çeşitli bakteriler ve parazitler içeren insan ve hayvan dışkılarından dolayı oluşan kirlenmelerden korunmalıdır. İçme suyundaki kimyasallardan dolayı kirlenmiş su, sağlık açısından riskli olup suya geçen hastalıklara yol açar.

YERALTI SUYU KİRLİLİĞİ

Ağır metaller, organik kirlenmeler ve besleyiciler ile kirlenmiş bir çok yeraltı ve yüzey sularının sağlık üzerine olumsuz etkileri vardır. Suyla geçen hastalıklar uygun olmayan ve yetersiz su kaynakları yönetiminden ileri gelmektedir. Erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve eşitlik ilkeleri garanti altına alındığı zaman güvenli ve sağlıklı su sağlanabilir. Erişilebilirlik, yeterli miktarda ve kalitede suyun sağlanabileceği insan sayısı olarak tanımlanır. Halkın her kesimine sürekli ve eşit su dağıtımını yapmak için çaba sarfedilmelidir.

Ülkemizde son yıllarda yeraltı suyu kirlenmesinin artmasına neden olan faaliyetleri şöyle sıralabiliriz:

- Hızla artan nüfusa paralel olarak endüstrinin gelişmesi,
- Kıyı şeritlerindeki konut sayısının artması,
- Göç nedeniyle kent yerleşim alanlarının plansız

şekilde yeraltı suyu beslenme alanları üzerinde genişlemesi,

- Kurak dönemlerde aşırı yeraltı suyu kullanımı, Yeraltı suyunun kirlenmesine neden olan kaynaklardan bazıları aşağıda verilmiştir.

• Pestisitler (Tarımsal İlaçlar):

Çiflik, bahçe ve golf sahalarında DDT gibi pestisitler akış ile suya geçebilir. Yeraltı suları pestisitlerin toprakta devamlı hareketli oluşundan dolayı kirlenmeye maruzdur. Bu kimyasal maddelerin toprak ve suda kalıcı oluşu merak konusudur.

• Kanalizasyon:

Gelişmekte olan ülkelerde evsel atıkların arıtılmadan veya yeterli miktarda arıtılmadan deşarjı yeraltı ve yüzey sularını kirlenmeye önemli bir kaynaktır. Evsel atıklarla birlikte su kaynağına deşarj edilen organik maddeler sudaki çözülmüş oksijeni tüketerek ekolojik dengeyi bozar. Kanalizasyon sularının taşıdığı mikrobik patojenler hastalıkların yayılmasına neden olur.

• Besleyici Maddeler:

Evsel atıklar, tarımdan dönen sular ve endüstriyel atıklar azot ve fosfor içerir. Bunlar sudaki besleyici düzeyini artırarak göllerde ötrofikasyon'a (alg oluşumu) neden olurlar. Aşırı gübre kullanımı yeraltı suyunda nitrat kirliliğine neden olur. Bunun sonucunda içme suyundaki nitrat konsantrasyonu içme suyu standardında (TS 266'da verilen max değer 50 mg/l) verilen limit değerinin üzerinde olur.

• Sentetik Organik Maddeler:

Sucul ortamda 100,000 sentetik bileşik bulunmuştur. Bu maddeler besin zincirinde birikim yapar. Endüstriyel kimyasallar ve tarımsal pestisitler gibi organik kirlenmeler ekosistem ve insan sağlığı için çok tehlikelidirler. Bu kimyasallar balıklarda birikim yapar ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yapar. Çok uzun süre pestisit kullanılan yerlerde yeraltı suyu kirlenmiş olup bu da içme suyunun kirlenmesi demektir.

• Asitleştirme:

Özellikle göller ve rezervuarlarda yüzey sularının asitleştirilmesi üzerine elektrik santrallerinden gelen kükürtdioksit (SO₂), çelik tesislerinden ve motorlu araçlardan taşınım yoluyla gelen hava kirlenmelerinin önemli bir çevre etkisi vardır.

İÇME SUYUNDA BULUNAN KİMYASAL MADDELER

Suda doğal maddelerin yanı sıra insan faktörü ile

oluşan ve sağlığa zararlı etkisi olan kimyasal maddeler de bulunur.

•**Florür:** Sudaki florürün diş ve kemik zayıflığına karşı koruyucu etkisi olmakla beraber yüksek konsantrasyondaki florür sağlığa zararlıdır.

•**Arsenik:** Doğada bulunabileceği gibi gübre kullanımı nedeniyle yüzey ve yeraltı sularında yüksek konsantrasyon değerlerine ulaşılabilir. Sağlığa olumsuz etki yapar. West Bengal'de 6 bölgede içme suyu da yüksek konsantrasyonda arsenik bulunmuştur. Bu bölgede yaşayan halkın çoğunda doku lezyonlarına rastlanmıştır.

•**Kurşun:** Kurşun borulardan, lehim ve sıhhi tesisat sistemlerinden suya geçer. Beyinde ve böbreklerde ciddi zararlara yol açması ve ayrıca çocuklarda zeka geriliğine ve ileriki yıllarda çeşitli ağrılara neden olan zehirli bir metaldir.

•**Suyun rekreasyonel amaçlı kullanımı:** Arıtılmamış kanalizasyon atıkları, endüstriyel ve tarımsal atıklar, göller ve nehirler gibi su kütlelerine boşaltılmakta ve yüzme, kano gibi rekreasyonel amaçlı kullanımları tehlikeye sokmaktadır.

•**Petrokimyasallar:** Yeraltındaki petrol depolama tanklarından dolayı yeraltı suyundan petrokimyasal kirlenme olabilir.

•**Diğer ağır metaller:** Bu kirleticiler maden yataklarından, posalardan veya çöplüklerden suya karışır.

•**Klorlanmış çözücüler:** Metal ve plastik atıklardan, temizlik, elektronik ve uçak imalatında kullanılan malzemelerden yeraltı suyuna karışabilir.

Çok sayıda kimyasal maddeler ya toprakta doğal olarak bulunurlar ya da insan aktivitelerinden dolayı suda çözülmüş olarak bulunurlar. Suyu kirleterek çe-

şitli hastalıklara yol açarlar.

•**Pestisitler:** Pestisit içinde bulunan organofosfatlar ve karbonatlar sınırlayıcı sistemini harap eder ve kansere neden olur. Bazı pestisitler kanserojen maddeler içerir.

•**Kurşun:** Vücutta birikimi nedeniyle sağlığa zararlıdır ve merkez sinir sistemine etki eder. Çocuklar ve hamile kadınlarda daha çok risklidir.

•**Florür:** Aşırı florür dişlerin sararmasına neden olur ve omuriliğe zarar vererek sakatlanmalara neden olur.

•**Nitratlar:** Nitrat özellikle süt bebeklerinde oksijen miktarını sınırlayarak beyine gitmesini önleyerek mavi hastalığa neden olur. Sindirim sistemi kanserine yol açar. Alg patlaması sonucu yüzey sularında otrofikasyona neden olur.

•**Petrokimyasallar:** Benzen ve diğer petrokimyasallar en düşük konsantrasyonda bile etkili olup kansere neden olur.

•**Klorlanmış çözücüler:** Üreme hastalıkları ile bazı kanserlere yol açar .

•**Arsenik:** Karaciğer ve sinir sistemine zarar verir, cilt kanserine yol açar.

•**Diğer ağır metaller:** Sinir sistemine ve böbreklere zarar verir, metabolizmayı bozar.

•**Tuzlar:** Suları içme sulama amaçlı kullanılamaz hale getirir.

ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

Su kaynaklı epidemik hastalıklar ve sucul ortamlardaki sağlık tehditleri özellikle su kaynaklarının yetersiz yönetiminden oluşmaktadır. Su kaynaklarının olması gerektiği gibi yönetilmesi, hem bu gün hem de gelecekte daha temiz ve sağlıklı bir çevre için temel ihtiyaç olmaktadır.

Sudan kaynaklanan enfeksiyonların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Özellikle şehirlere su temin edilen sistemler düzenli olarak kontrol edilmeli ve suyun olması gerektiği gibi dezenfekte edilmesi sağlanmalıdır. Su borularındaki sızmalar ve bağlantı kesilmeleri düzenli olarak kontrol edilmez. Evlerde de suyun kaynatılması, süzülmesi gibi enfeksiyonun önlenmesine yardım edecek ek tedbirler alınmalıdır.

	Nedeni	Suyla geçen hastalıklar
Suyla geçen hastalıklar, öncelikle kirliliğiyle suyla geçen enfeksiyon hastalıklarıdır. Bu hastalıklar ya doğrudan ya da sinek veya pisliklerden geçer. Bu hastalığın yayılması için su ideal bir ortamdır ve bu nedenle suyla geçen hastalıklar olarak ifade edilir.	Bakteriyel enfeksiyon Viral enfeksiyon	Tifo, Kolera Paratifo humma Basilus dizanteri Sarılık, Çocuk felci
En çok bağırsak hastalıkları enfeksiyonel olup fekal atıklar yoluyla bulaşır. Virüs bakterisi, tek hücreliler, parazit kurtları kapsayan patojenler hastalık taşıyıcı faktörler olup enfeksiyon geçirmiş kişilerin dışkılarında bulunur. Bu hastalıklar kötü sağlık şartlarında daha yaygındır. Bu patojenler yiyecek ve sudan insanlara geçer. Hepatit, kolera, dizanteri ve tifo bilinen suyla geçen hastalıklar olup, tropikal bölgelerde nüfusun büyük bölümüne zarar verir.	Tek hücreli enfeksiyon	Amipli dizanteri

* Fikriye Baltacı, Ağın'ın Akpınar mahallesinden olup, DSİ İçme Suyu Daire Başkanlığı Çevre Şube Müdürü görevinde bulunmaktadır.

BENİM DİRDİM

Mehmet ERGÖNÜL

Benim derdim cânan ile,
Aşık Şeyhi sanan ile,
Ölümü geçten duyulan
Soğuk suyla yunan ile...

Nuh Nebi'den koca olan,
Karlıdağ'dan yüce olan,
Gerçekte bir cüce olan,
Kendini dev sanan ile...

Ölup mezarını eşen,
Kendi yaptığına şaşan,
Gizli sevdalara düşen,
Pervaneyle yanan ile...

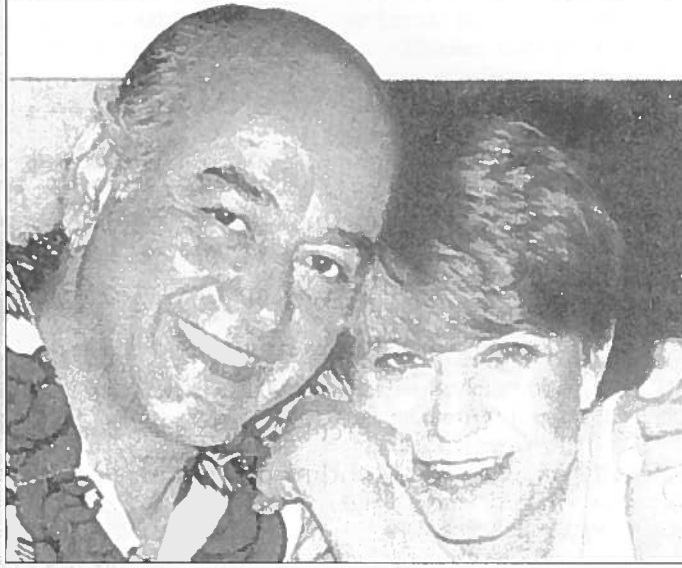
Meyve vermez dal yerine,
Günahkâr bir kul yerine,
Bahçelerde gül yerine,
Dikenlere konan ile...

Kabına sığmayıp taşan,
Kavalda, ney'de ağlaşan,
Ağladıkça ululaşan,
Hak çalabı anan ile...

ALTINLARIN EFENDİSİ

(Öğrendiğimize göre, Derneğimiz üyesi ve dergimizin Yazı İşleri Müdürü Mehmet Orhan'ın oğlu **Gürhan Orhan**, İstanbul'da ve Amerika'nın New York kentinde açtığı atelyelerinde, serbest meslek mensubu olarak, **Altın tasarımcılığı** yapmaktadır.

Gürhan Orhan, son yıllardaki orijinal buluşları ve bir dünya markası haline getirdiği yeni "**GURHAN**" tasarımlarıyla, Amerika ve Türkiye basınında kendisinden sıkça söz ettirmeye başlamıştır. Türkiye'de **Milliyet, Sabah, Star, Dün-**

Gürhan Orhan ve eşi Fiona Tilley (Gürhan'ın mesleğindeki başarılarında eşinin önemli katkıları olmuştur.)

ya ve Posta gazeteleriyle, aylık olarak yayımlanan **Klips** dergisinde ve Amerika'nın yirmiye aşkın mücevher ve sanat dergilerinde onun buluşlarından ve tasarımlarından söz edildiği izlenmektedir.

Biz de, başarılarından ötürü sayın

Gürhan Orhan'ı kutluyor ve aşağıya onun, Sabah gazetesinin 2 Kasım 2002 tarihli cumartesi ekinde **Pervin Metin** imzasıyla yayımlanan bir tanıtım yazısını alıyoruz.)

Yaptığı altın tasarımlarıyla dünya markası haline gelen Gürhan Orhan, Hollywood yıldızlarından kraliyet ailelerine kadar geniş bir müşteri kitlesine hitap ediyor.

Yurtdışında başarılarla imza atan Türkler'in sayısı **giderek çoğalıyor**. Birçoğumuzun adını bile duymadığı **Gürhan Orhan** da onlardan biri. Yıllardır yaptığı **altın tasarımlarıyla** ünlülerin tercihi ettiği bir isim o aslında. Yaptığı takılar **İngiltere, Japonya,**

Karaipler, Porto Riko ve Avrupa'nın birçok ülkesinde 500 dolarla 30 bin dolar arasında fiyatlara satılıyor.

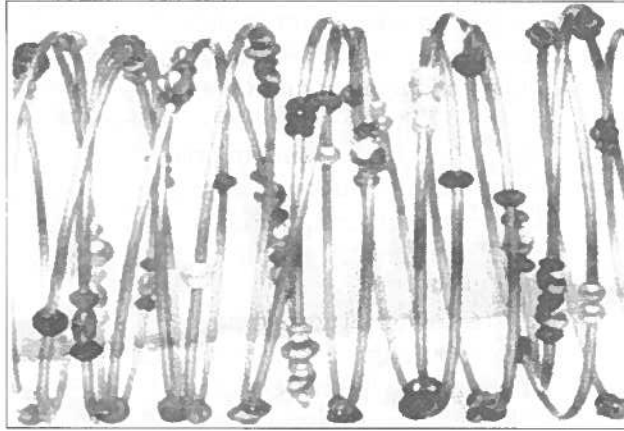
Bir **dünya markası** haline gelen "**Gürhan**"ın yaratıcısı Gürhan Orhan, aynı zamanda 2000 yılı "**Dünya Dizayn Trendleri Kon-**

sülü” büyük ödülünün de sahibi. Dünya Altın Konseyi’nden aldığı bu ödülle, tasarımının orijinalliği de kabul edilmiş sayılıyor.

Altın tasarımcılığına 1995 yılında Türkiye’de başlayan Orhan, iki yıl sonra şansını Amerika’nın **New York** kentinde denemeye karar vermiş. Tüm emeğini ve maddi birikimlerini bu işe harçayarak Türkiye’den kilometrelerce uzakta, önce küçük çapta üretimler yapmaya başlamış. Tasarımlarına ilgi büyük olunca, işi kısa bir süre sonra farklı ülkelere ihracat yapmaya kadar varırmış. Bu zor süreçte en büyük destekçisi ise **Avustralyalı eşi**

Fiona Tilley olmuş. Orhan Bey’in eşiyle tanışıp evlenmesinin de filmlerde rastlanılacak türden bir hikayesi var. Fiona Bodrum’da Gürhan Bey’in tasarımlarını satan bir dükkana girdiğinde mücevherlere vurulup yaratıcısını aramaya koyulmuş. Aradığı adamı uzun bir uğraş sonunda İstanbul’da bulmuş **Fiona, Wall Street’te yatırım bankacılığı yapan bir avukat** olmasına rağmen işini bırakıp aşık olduğu adamla çalışmaya başlamış.

Milenyum nedeniyle, 2000 yılında New York’da toplanan Dünya Altın Konseyi tarafından, Gürhan Orhan’a verilen DÜNYA BÜYÜK ÖDÜLÜ’nü kazandıran mücevher

ÜNLÜLERİN TERCİHİ

Hollywood’un ünlü oyuncularını Jennifer Aniston, Meryl Streep, Sigourney Weaver, Kate Hudson’la pop star Janet Jackson, “Gürhan”ın tasarımlarını tercih eden isimlerin sadece birkaçı. İspanya ve Suudi Kraliyet ailesi üyeleri de Gürhan Orhan’ın imzasını attığı takıların koleksiyonerleri arasında.

TÜRKİYE’DE TAKLİTÇİLERLE SAVAŞIYOR

Gürhan Orhan’ın şimdilerde en büyük isteği, bu markayı uluslararası alanda olduğu gibi **ülkesinde de tanıtmak.** Ancak Orhan’ın başı şu günlerde kendi tasarımlarını Türkiye’de **taklit eden kişilerle** dertte. “Gürhan” markalı takıların taklitlerini yapıp satan yaklaşık 60 kuyumcu bulunuyor. Eylül ayında asayiş yetkilileriyle kuyumculara baskınlar düzenleyen Orhan, **“Ben tasarımlarıma emeğimi, zamanımı koyuyorum.** New York’ta geliştirdiğim ve giderek bir dünya markası haline gelen ‘Gürhan’ı **kendi ülkeme taşımak**

isterken, yasalara da aykırı olan bu taklitçilikle karşılaşmaktan büyük üzüntü duyulum” diyor.

Amacının, kesinlikle **birilerini hedef göstermek olmadığını** yalnızca haklarının peşinde olduğunu söyleyen Orhan, “Tasarım hırsızlığına karşı acilen önlem alınması gerektiğini düşünüyorum. Türkiye’de, inanılmaz **yaratıcılık potansiyeli olan gençler** var. Bu gençlerin **önünün açılması,** yaratıcılıklarının, orijinal tasarımlarının hakkını verecek sistemi işler hale getirmek gerektiğine inanıyorum” diyor.

GİBİSİ YOK

Ahmet SAMUR

Başımız göklere erişmiş iken
İşimiz Allah'a kalmış gibidir.
Her yanı kaplamış binlerce diken
Bahçede güllerim solmuş gibidir.

Tarlada izleri olmayan geldi
Harmanda hasatı bilmeyen geldi
Yürüyen kervanım takıldı kaldı
Bu günkü halimiz kabus gibidir.

Gönül köprüsünü burdan kurardık
Elimiz kandayken yara sarardık
Yakından uzaktan hatır sorardık
Biri fikrimizi çalmış gibidir.

"Ben" deyip bizleri unutanlarla
Bilerek pişmiş su katanlarla
Güneşe balçığı sıvatanlarla
Ayrılık saati gelmiş gibidir.

Yıllarca didindik omuz omuza
Kültür tohumunu attık sonsuza
Özü kaptırmayız bir pervasız
Verilen sözümüz namus gibidir.

Bayraktar yorulsa değişir elbet
Kırma umudunu ne olur sabret
Almıştır dersini şahlanır elbet
Aslanım uykuya dalmış gibidir.

Nice pınar vardır suyu içilmez
Uzaktan merhabayla dostlar seçilmez
Suyu bulatanla çaydan geçilmez
Sabır küplerimiz dolmuş gibidir.

Şan şöhret aramam düğün bizimdir
Vefayla hoşgörü benim özumdür.
Hoşça kalın dostlar bu son sözumdür
Samur Ağın'ya küsmüş gibidir.

19 Şubat 2002

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği'nin “KADINLAR KOLU” OLUŞTURULDU

Ankara-Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği'ne bir daire alınması aşamasında, böyle bir yerin Derneğimize kazandırılmasının sağlayacağı yararlar arasında “Ağınlı, Ağın gelini ve Ağın dostu hanımların bir araya gelip sohbet edebilecekleri, kermesler düzenleyebilecekleri, çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikleri yaşama geçirebilecekleri” hususlarına da değinerek, bu tür bir mekanın önemini okurlarımıza tüm detaylarıyla duyurmuştuk.

Bu girişimler ve değerli hemşehrilerimizin katkıları sonucunda, bilindiği üzere Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği adına “Hoşdere Cad. Akasya Ap. No: 41/2 A-Aşağı Ayrancı/ANKARA” adresinde çok şık bir daire satın alınmış ve içi de modern bir şekilde düzenlenerek hemşehrilerimizin kullanımına sunulmuştur.

Dernek mekanı tamamdı... Çeşitli toplantılar burada yapılabiliyordu... Beyler buraya geliyordu...

Ama hanımlar yoktu! Ama eşlerimiz, bacılarımız, çocuklarımız burada yoktu!

Bu soruna bir an önce çözüm bulunmalıydı...

26 Ekim 2002 tarihinde, Kurtuluş Parkı Vedat Dalokay Kokteyl Salonu'nda düzenlenen ve büyük bir coşkuyla yaşadığımız, yaşattığımız “AĞIN GECESİ”nde bu konu da gündeme getirildi.

Değerli hemşehrimiz Prof. Zafer Gençaydın, bu gecede yaptığı konuşmada; kadının dünya ve Türk toplumundaki konumuna ve önemine uzun uzun değindikten sonra, Ulu Önderimiz M. Kemal Atatürk'ün Türk kadınına verdiği değer ve kazandırdığı sosyal hakları da vurgulayarak, her zaman O büyük insanın izinde ve eşinin yanında olan, ayrıca hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Ağınlı ve Ağın dostu hanımların, daha fazla zaman geçirmeksizin Dernek çatısı altında bir araya gelerek, sosyal ve kültürel alanlarda bir takım çalışmalar yapmalarında yarar olduğunu dile getirdi.

Hemen o anda, gönüllü olarak sahneye çıkararak kendilerini kısaca tanıtan hanımların yer aldığı bir

grup oluşturuldu.

Ağınlı, Ağın gelini ve Ağın dostu hanımların, üstlendikleri bu görevi savsaklamak, ipe un sermek gibi bir düşünceleri yoktu... Birkaç gün sonra yeni katılımlarla daha da genişleyen ve Zeynep Yılmaz, Hayrunnisa Hoyta, Münevver Karadağ, Fatma Gündoğdu, Ayşe Şahin, Hafize Sevim Aydın, Reha İlter, Füsün Gündoğdu, Ayşenur Yılmaz, Meliha Taşkın, Tuğba Yılmaz, Selma Çetin, Zennure Uysal, Özgül Onat, Ayşe Öztürk, Tezer Küçük, Zeliha Erdoğan, Aysel Bilgin, Nihal Gençaydın, H.Selma Özkul, Serpil Demirel'den oluşan hanımlar grubu dernek merkezinde bir araya geldiler ve önümüzdeki dönemde yapabilecekleri, yapmayı düşündükleri etkinlikleri gündeme getirerek, konuya ilişkin önerilerini sundular.

Bu görüşmeler ve çok samimi bir ortamda gerçekleştirilen toplantı sonucunda, hanımlar grubu tarafından işbirliği içerisinde sürdürülecek çalışmalar için bir komite kurularak, aşağıda isimleri belirtilen hanımlardan bir Yönetim Kurulu oluşturuldu.

Başkan : Tezer Küçük

Başkan Yrd. : Nihal Gençaydın

Muhasebeci : Ecmel Özkul

Üyeler : Aysel Bilgin

Özgül Onat

Zennure Uysal

Nuran Gençosmanoğlu

Gönlümüz; Ağınlı, Ağın gelini ve Ağın dostu analarımızla, bacılarımızla, çocuklarımızla beraber olacak...

Onların bu doğrultudaki çalışmaları Derneğimizin ve şirin Ağın'ımızın gelişmesi ve kalkınmasında önemli bir rol oynayacak...

Aramızdaki dostluk ve kardeşlik bağlarını biraz daha birbirine perçinleyecek ve kuvvetlendirecek...

ANKARA-AĞIN DERNEĞİ

HİLMİ ZİYA APAK'A VEFA

Değerli hemşehrimiz, büyük eğitimci ve Balıkesir Lisesi'nin 50 yıl önceki efsane müdürü Hilmi Ziya Apak'ın, Balıkesir Lisesi'nin girişine asılan maskı törenle açıldı.*

2002-2003 öğretim yılının başlaması nedeniyle Balıkesir'de düzenlenen törende, konuşmacılar; Apak'ın Balıkesir Lisesi'nde büyük hizmetler verdiği okulda kurduğunu öğrenci partilerinin yanı sıra o yıllarda lise bünyesinde kurduğunu radyo ile de ders dışında öğrencilere en iyi eğitimi vermeye çalıştığını vurgulayarak, O'nun öğrencileri ile bütünleşmiş çok nadir eğitimcilerden biri olduğunu dile getirdiler.

Apak'ın lise bahçesinin duvarında yüksek, sokağa hakim bir yere asılan dev maskının açılışına Vali Utku Acun, Belediye Başkanı Ziyaettin Tan, Emniyet Müdürü Ali İhsan Yılmaztürk, Milli Eğitim Müdürü Alpaslan Peker, Hilmi Ziya Apak'ın oğlu İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Reşat Apak ve eşi Öğretim Görevlisi Vildan Apak, Balıkesir Lisesi yöneticileri, öğretmenleri ile Balıkesir Lisesi'nin eski ve yeni öğrencileri katıldı.

Hilmi Ziya Apak'ın öğrencilerinden biri olan Vali Utku Acun, duygusal konuşmasında Hilmi Ziya Apak'a duyduğu saygı ve sevgisini dile getirerek, O'nun kişiliğini, hizmetlerini ve müdürlüğü döneminde Balıkesir Lisesi'nde geçen mutlu öğrencilik günlerini hâlâ aynı tazelik ve canlılıkla anımsadığını vurguladı. Vali Utku Acun, o yıllarda Balıkesir Lisesi'nin şehrin en önemli eğitim kurumu ve gururu olduğunu, lisenin şimdi de aynı ilgiyi görmesinden memnuniyet duyduğunu söyledi.

Vali Acun, Balıkesir Lisesi öğrencileri ile okul yöneticileri ve öğretmenlere başarı dileklerini sunarak, konuşmasını "Hilmi Ziya Apak'ı minnetle anıyoruz." sözleriyle tamamladı.

Rahatsızlığı ve sağlık sorunları nedeniyle Balıkesir Lisesi'ndeki törene katılamayan Hilmi Ziya Apak'ın hazırladığı konuşma, oğlu Prof. Dr. Resat

Apak tarafından sunuldu.

Bu konuşmanın tam metnini aşağıda okurlarımıza sunuyoruz:

"Sevgili Balıkesirliler, çok kıymetli Balıkesir Lisesi'nin değerli öğrencileri, bu güzide kuruluştan yetişen değerli Valimiz Sayın Utku Acun ve Balıkesir Lisesi mezunu aydınlık yurttaşlarımız;

Balıkesir; uzun bir mazisi olan, Kurtuluş Savaşı'nda önemli yararlılıklar gösteren bu ilimiz; Hititler, Frigler, Lidyalılar, Bergama Krallığı ve Romalılar'dan sonra, 1071 Malazgirt zaferini takiben Karesi Beyliği'nin merkezi olmuş, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra bağımsız mutasarrıflığa dönüşmüş, Çanakkale Savaşları'nda şehitler vermiş, nihayet Ulusal Kurtuluş Savaşı'na vargücuyle katılarak red-i ilhak oluşumuna yönelmiş ve destanlar yazmıştır. Yunanlılar'ın 1919'da İzmir'e ayak basmasından çok kısa bir süre sonra 18 Mayıs günü yörenin ileri gelenlerinden 41 kişilik bir heyet derhal Alacamescit'te toplanarak düşman işgaline karşı ilk tepkiyi vermişler ve silahlı direniş kararı almışlardır. Bu kahramanlar, Atatürk'ün Amasya Genelgesi paralelinde, "Milletin istiklalini yine milletin azm-i kararı kurtaracaktır" uyarısına uyarak Balıkesir Kongresini toplamışlar ve ilk protestoyu çekmişlerdir. Çeşitli aralıklarla 5 defa toplanan Balıkesir Kongresi, önce Hacim Muhittin Bey'in, daha sonra da (bir dönem Milli Eğitim Bakanlığı yapmış olan) Vehbi Bolak'ın destek ve yardımlarını almışlardır. Burada alınan kararlardan, Yunan işgaline sadece gönüllülerden oluşan birliklerle karşı konulamayacağı ve 1902-1903 doğumlulardan düzenli ulusal kuvvetlerin oluşturulması düşüncesi, daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın topyekün zaferle sonuçlanmasını sağlayan "Kuva-yi Milliye'den düzenli orduya geçiş" stratejisinin temelini oluşturmuştur.

Balıkesir ilimiz, yurdumuzun bağımsız bir cumhuriyet olarak ortaya çıkmasına öncülük eden bu tarihi katkılarının yanı sıra, seçkin güzellikleri, verimli ovaları, zengin ekonomisi, coğrafi konu-

mu, Marmara ve Ege Denizleri'ne uzanan harikulade doğası ve Adalar, Erdek gibi turizm zenginlikleriyle bir cennet parçasıdır; öyle ki çok farklı yörelerden gelen yüzlerce çeşit kuşun mekan tuttuğu "Kuş Cenneti"nin bile bu coğrafyada yer alması tesadüf değildir.

Temeli 1884'lerde Balıkesir'de ilk kez bir orta dereceli okulun açılışına dayanan Balıkesir Lisesimiz, 1932-33 öğretim yılında şimdiki adını almış, 1936 yılında eski binasına taşınmış ve öğrenci sayısının artmasına paralel olarak müdürlüğüm döneminde 1953 yılında "namazgah" diye bilinen arsada ek okul binasının yapımına başlanmış, daha sonraki yıllarda da eski bina esaslı bir onarım görerek Balıkesir Üniversitesi'ne devredilmiştir.

Tarihi Balıkesir Lisemizden yetişen kişilerin herbiri birer kıymettir; bu güzel insanlar, çalışkanlıkları, üretkenlikleri, eser vermeleri ve kadirbilirlikleri ile Türkiye'mizi bugünlere getirmişler ve aydınlık yarınlara taşımaktadırlar. Bunun en somut örneği; daha önce Isparta, Antakya ve Kütahya'da valilikler yapan, her gittiği yerde okullar, iş merkezleri ve üniversiteler kurmuş, hatta "üniversite kurulamaz" denen Isparta'da dahi Süleyman Demirel Üniversitesi'ni kurarak hizmet verdiği her ilde büyük eserler vermiş, sonunda da Lisesinden mezun olduğu güzel Balıkesir'e Vali olmuş Sayın Utku Acun'dur. Bu çalışkan ve üretken, aynı zamanda vefa duygularıyla dolu mütevazı Valimizin Türkiye çapındaki eserleri, hepimizin gurur kaynağıdır. Balıkesir Lisesi'nden yetişip de ünü bütün Türkiye'ye yayılan bir diğer kıymet, 12 yıl Baro başkanlığı yapmış olan ve halen Balıkesir Radyo ve Televizyonu (BRT) yöneticiliği ile Balıkesir Yüksek Öğretim Vakfı Başkanlığı görevlerinde bulunan, öğrencilerin her ihtiyacına koşup onlara burslar sağlayan, insan hakları, demokrasi ve adalet davalarının yılmaz savunucusu ve bütün ömrünü bu işlere adanmış değerli avukat Turgut İnal'dır. Sayın İnal, yüksek şahsiyetleri Balıkesir'e getiren, Balıke-

sir'imizi ise bütün Türkiye'ye, hatta Türkiye sınırlarını dışına ve Kıbrıs'a taşıyan, yaptığı güzel işler ölçüsünde de kadirbilir ve mütevazı, eşsiz bir insandır. Yine Balıkesir Lisesi'nden yetişen ve adına müze yapılan değerli devlet sanatçısı Profesör Devrim Erbil, kitaplığını 107. Yıl etkinliklerinde lisemize başlaştıran Milli Olimpiyat Komitesi üyesi, gazeteci Erdoğan Arıpınar (ki müdürlüğüm döneminde, gençleri çok partili siyasi yaşama alıştırmak amacıyla öğrencilere kurdurduğum partilerden A-Partisi'nin başkanıydı ve şimdiki Valimiz Sayın Utku Acun da bu partinin üyesiydi), eski CHP senatörü Selahattin Çolakoglu, yine o dönemin öğrenci partilerinden bir diğerinin başkanı ve İstanbul'da çok önemli inşaat projelerine imza attıktan sonra halen Kültür Üniversitesi'nde İnşaat Mühendisliği bölüm başkanlığı yapan Profesör Hasan Karataş, müdürlüğüm döneminde 50 yıl önce Lisemizde kurulan Radyo'nun başspikeri, demokrasi savaşçısı değerli gazeteci Ekrem Balıbek, güzel yazısı ve çizgileriyle ünlünen Pertev Çetinyalçın, ressam Mete Başgu, Balıkesir Lisesi anılarını çağdaş eğitim modeli önerilerine taşıyan değerli avukat ve psikolog Utkufer ve Ulufer Ankan, Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Yılmaz Simav ve başlaştıranız dileğiyle bu kısıtlı konuşma süresinde adlarını anmadığım daha nice kıymetler hep ışıklarını ülkemize saçmaktadırlar.

Değerli öğrenciler ve Balıkesir Lisesi'nden yetişenler: bu güzide kültür ocağına hizmet vermiş olmaktan ve güzel insanların yetişmesine katkıda bulunmaktan sonsuz bir onur duyuyorum. Ben sizleri unutmadım; saizlerin de beni unutmanızı bu ileri yaşımda benim için bir kıvanç kaynağı ve yaşam desteğidir.

Ülkemize üstün hizmetlerinizin devamı umuduyla hepinize sağlık, mutluluk ve esenlikler diliyor, şükranlarımı ve saygılarımı sunuyorum."

*1950-54 dönemi Balıkesir Lisesi Müdürü

NEYİMİZ VAR?

Mustafa ÖZDEM

Bırak rahmetlikler rahat uyusun
Bölüşecek neyimiz var gardaşım?
Kimi doyurmuş ki bizi doyursun
Dövüşecek neyimiz var gardaşım?

İki odası var birisi kiler
İki baş malı var açlıktan meler
Akıllı ol gardaş el bize güler
Bölüşecek neyimiz var gardaşım?

İki geçe bağ var biri kurumuş
Dört dönüm tarlanın yeri kır imiş
Toplasan on ağaç badem var imiş
Bölüşecek neyimiz var gardaşım?

Ark altında sıra dutumuz mu var?
İzmir limanında yatımız mı var?
Çankaya'da sanki katımız mı var?
Dövüşecek neyimiz var gardaşım?

Onlar gitti biz selamı kesmek
Gel gardaşım bir mal için küsmek
Gerekirse o toprağa basmayak
Bölüşecek neyimiz var gardaşım?

Mustafa'yı bu işlerle yormayın
Bir mal için birbirizi kırmayın
Çocuklara kötü örnek olmayın
Dövüşecek neyimiz var gardaşım?

25.08.2001

AĞINLI FIKRA TİPİ: İBİK DAYI

(Hayatı-Fıkra Tipleri İçindeki Yeri-Fıkraları)

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

(Geçen sayının devamı)

3. Beni de gıdrlayabilir misin?

İbik Dayı bir arkadaşı ile kahvede tavla oynuyormuş. Arkadaşları zarı İbik Dayı'nın üzerine doğru gıdrlayıvermiş. Altında kalacak değil ya, Dayı da aynı şekilde gıdrlayıvermiş. Bu durumu gören arkadaşı ona sormuş:

"İbik Dayı, beni de böyle gıdrlayabilir misin?"

Arkadaşı iri-yarı birisi olmalı ki İbik Dayı şöyle deyivermiş:

"Ben seni gıdrlayabilir miyim? Seni ancak pizoz gıdrlayabilir".

(gıdrlamak: Yuvarlamak, pizoz: B.k böceği)

4. İçinde Ne Var?

İbik Dayı, iri göbekli bir avukat ile konuşurken dayanamayıp sorar:

"Bu işkemenin içinde ne var?"

Avukat, İbik Dayı'nın huyunu iyi bilmektedir; eğer yanlış bir şey söylese cevabını alacaktır. Onun için avukat işkembelerde nelerin olduğunu açıkca söyler:

"B.k"

Avukat açsözlülüğüne rağmen İbik Dayı'nın hışmından kurtulamaz, o cevabını yapıştırır:

"O kadar çoğunu ne zaman yedin?"

B. ALAYIN SÖZ KONUSU OLMADIĞI FIKRALAR

5. Ötekini Görseydin

Keçileri dağa götürüp otlatma sırası İbik Dayı'ya gelir. Yapacağı iş keçilere göz kulak olmaktır. İbik Dayı iş başında iken keçilerden biri ikiz doğurur. Ama İbik Dayı iki yavruyu birden nasıl taşısın... Hemen oğlaklardan birini çaya atıverir. Akşam dönüşte de tek yavruyu keçinin sahibine verir. Oğlağın sahibi yavruyu eline alıp sevmeye başlar:

"Hay maşallah, ne kadar da güzel..."

İbik Dayı bu, durabilir mi, duramaz tabii:

"Sen ötekini görecektin, o daha güzeldi", deyiverir.

6. Cennet Meyvesi

İbik Dayı kabağı hiç sevmezmiş, Bu huyunu bilen arkadaşları bakalım ne cevap verecek diye merak ederek sormuşlar:

"Kabağı neden sevmiyorsun? Kabak cennet meyvesidir."

İbik Dayı hemencecik cevabı yapıştırır:

"Öyleyse cennet de medhettikleri gibi bir yer değilmiş."

7. Ateş Çıkıyor

İbik Dayı berberde traş oluyormuş. Berber mi acemi imiş, yoksa ustura mı körelmiş, bilinmez; Dayı'nın canı yanmaya başlamış, duramamış, sormuş:

"Senin bu usturan neden yapılmış?"

Berber lafın nereye varacağını hesap edemedi cevap vermiş:

"Çelikten."

"Tevekkeli demiş İbik Dayı, gözümden ateş çıkıyor."

8. Elmanın Çekirdeği

Sohbet sırasında müfettiş İbik Dayı'ya sorar:

"İbrahim Amca, Bursa'da öyle bir elma var ki kulağından tutup sallayınca içindeki çekirdekleri şingirdiyor."

İbik Dayı bu, lafın altında kalacak değil ya... Hemen cevabı verir:

"O da bir şey mi? Bizde de bir şey var. O, ahırda tımar edildikçe şingirdar."

Kaynak Şahıslar: Hepsi Ağınlıdır.

1- Ziyaeddin Ağın: 1930, İlkokul, manifaturacı 1,2,3 ve 6. fıkralar.

2- Fevzi Akgül: 1932, ilkokul, berber, 3. fıkra.

3- Şemseddin Korkmaz: 1927, ortaokul, tüccar (eski belediye başkanı), 7. fıkra.

4. Hüseyin Şahin: 1965, ilkokul, çiftçi 4, 8 ve 9 fıkralar.

Bu tebliğ, 5-7 Kasım 1987 tarihleri arasında Elazığ'da toplanan, Fırat Havzası II. Folklor ve Etnoğrafya Sempozyumu'nda sunulduktan sonra, dinleyiciler arasında bulunan, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ikinci sınıf öğrencilerinden Hülya Türkmen, 1987 Ekiminde, hocası, eski talebem, Yard. Doç. Dr. Ali Berat Alptekin için ödev olarak Ağın'da derlediği sekiz değişik fıkrayı bize de ulaştırdı. Tebliğimizin bütünlüğüne yardımcı olacağına inandığımız bu metinleri, sayın Alptekin ve Sayın Türkmen'e teşekkür ederek yayımlıyoruz.

9. Düğme

Ağın'da eskiden gömleğe "işlik" derlermiş. Bir gün annesi İbrahim'e bir işlik dikmiş. Düğmelerini de nohuttan yapıp giydirmiş. İbrahim, her zaman olduğu gibi yine davar olatmaya gitmiş. Zaman geçmiş, İbrahim çok acıkmış. Bakmış ki olmayacak, bunun üzerine işliğinin düğmelerini teker teker çözüp bir güzel nohutları yemiş. Akşam eve geldiğinde oğlunu yaka paça açık gören annesi:

"Ulan İbrahim, bu düğmeleri ne yaptın?"

"Kör mü gözün, dikmeseydin. Acımdan ölecek değilim ya!" demiş.

10. Salata

İbik Dayı çalışmak için İstanbul'a gitmiş. Orada birkaç arkadaşıyla birlikte kalıyormuş. Domatesin ilk çıktığı zaman; "Güzel bir salata yapıp yiyelim", demişler ve aralarında topladıkları para ile gerekli malzemeyi alıp salata yapıyor ve yemek için önlerine alıyorlar. Herkes toplandıktan sonra:

"İbrahim Efendi, buyur salata yiyelim" diyorlar.

İbik Dayı bir lokma aldıktan sonra bakıyor ki doymayacak. İkinci lokmayı ağzında çiğnerken

tepside bulunan salatanın içerisine hapsiniyor. Tabii bunu gören arkadaşları küplere biniyorlar: "Allah belânı versin be herif! Sen bunu kasten yaptın ki salata sana kalsın" diyerek tepsiyi İbik Dayı'nın başına geçiriyorlar.

11. Başak Yapıyorum

İbik Dayı'nın Balcılar'da bir bademliği varmış. Yazın bademler olgunlaşınca yanına birkaç kişi alarak doğru bademliğe gitmiş. Bademliğe geldiğinde bakmış ki, bademden eser yok. Köylülerden birine:

"Bu bademlere ne oldu?" diye sorunca:

"Başak yaptık, başak", cevabını almış.

Ertesi gün İbik Dayı çuvalı almış ve doğru Balcılar'a gitmiş. Girmiş bir bademliğe, başlamış bademleri çırpmağa. Köylülerden biri bunu görmüş, İbik Dayı'ya:

"İbik Dayı ne yapıyorsun?" deyince İbik Dayı:

"Görmüyor musun, başak yapıyorum başak" demiş.

12. Bastık

Günlerden bir gün Ağın'a bir müfettiş gelmiş. Müfettişin önüne ikram olarak "bastık" getirmişler. Ağın ve çevresinde "bastık"ın unlanmış makbul sayılır. Müfettiş daha önce hiç bastık yemediğinden nasıl yeneceğini de bilmiyormuş. Herkes olduğu gibi yediği halde müfettiş, yüzünü kazıyıp kazıyıp yiyormuş. Biraz yedikten sonra:

"Sağ olun, bastığımız çok lezzetliymiş", demiş.

Müfettişin tüm hareketlerini takip eden İbik Dayı ona dönerek:

"Bastığın yüzünü kazıdın, geriye zıkkım mı kaldı?" demiş.

13. Hediye

İbik Dayı bir gün hasta arkadaşının ziyareti-ne gidecekti. Kendi kendine düşünmüş:

"Acaba ben bu arkadaşına ne götürsem makbule geçer" derken yolda ölmüş bir köpek yavrusu görmüş.

"İşte buldum" diyerek yavruyu güzel bir paket yapmış ve arkadaşının evinin yolunu tutmuş. Hastaya:

"Geçmiş olsun" dedikten sonra belli etmeden paketi yastığının altına yerleştirmiş ve evine dönmüş.

Aradan zaman geçmiş, hasta kötü kokular almaya başladığını söylemeye çalışmış. Bu arada İbik Dayı da "Gideyim bakayım şu adama ne oldu" diyerek arkadaşının evine gitmiş. Ama odasının kapısını açar açmaz leş kokusunu almış ve durumu fark etmiş, arkadaşına dönerek:

- "Ben nereden bileyim ki ölmeyip de başıma za kokarca kesileceksin", demiş.

14. Hasta

İbik Dayı, Koçan imamıyla çok iyi ahabmış. Bir gün imam hastalanmış, İbik Dayı da ziyaretine gidermiş. Ertesi gün İbik Dayı camiye giderken bir de bakmış ki imam bastonuna dayanmış, geliyor. Hiç bozuntuya vermeden:

"Geçmiş olsun, nasılsın" demiş.

"Sağ ol, ama böyle arkadaşlık mı olur?"

"Ulan, vallaha ben zannettim ki ölürsün de bir daha görmem."

15. Teke

Ağın'da adamın biri davar nöbetine gitmiş. Komşusunun tekesi kaybolmuş. Gelmiş. İbik Dayı'ya demiş ki:

"İbik Dayı, tekeyi bulduk."

"İyi yavrum buldun ise getirdin mi?"

"İshal olmuş."

"Yavrum gılgıl veririz."

"Mile batmış."

"Çıkarırız."

Adam tekrar gitmiş, döndüğünde:

"Ölmüş, İbrahim Dayı", deyince İbik Dayı dayanamamış:

"Hay Allah cezasını versin. Daha neresi kalmış?"

16. Şehirliler Gibi

İbik Dayı bir gün Malatya'nın Arapkir ilçesine gitmiş. Bu arada ahablarından biriyle konuşmaya dalmış. O sırada eşeği de manavın birinin önündeki sebzelere uzanmış. Bunu gören manav:

"Hey köylü! Eşegine baksana", demiş.

İbik Dayı eşeğine dönerek:

"Bire görgüsüz hayvan! Ne şehirliler gibi her şeye burnunu sokuyorsun", deyivermiş.

NOTLAR

1- Bu konudaki çalışmalar için şu yazımıza bakılabilir: "Türk Folklorunda Alık Fıkraları", Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri. Ankara 1976, 85-87. 1986 tarihli tebliğimizin künyesi ise şöyledir: "Gerede'de Fıkra Anlatma An'anesi - Fıkra Tipleri - Fıkra Anlatıcıları - Fıkralar", Erdem. 2 (6), Eylül 1986, 907-922.

2- "Fıkra Tiplerinin Değişmesi", 1984 Folklor ve Etnografya Araştırmaları. İstanbul 1984, 445-446.

3- Nevzat Gözaydın. "Türk Fıkralarının Tasnifi Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Tasnif Denemesi". Uluslararası Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri. Ankara 1977, 201-207.

4- Sakaoğlu 1976, 86-87.

5- Çaydaçıra, Geleneksel Kürsübaşı, Harput, vs. gibi dergilerden biri olacaktı.

6- Aynur Ağın, "Fıkra Tipleri: Ağın'ın İbik Dayı", Türk Folkloru, 5 (60), Temmuz 1984, 22-23.

7- Feyzi Halıcı, Konya Fıkraları. Konya 1981, Eserde Tayyib Ağa ile ilgili 50 kadar fıkra yer almaktadır.

8- Sakaoğlu, 1986, 909-910. Burada İbrahim Ağa'nın dört fıkrası yer almaktadır.

9- Fıkralardan altı tanesi 6 numaralı nottaki kaynaktan, 2 ve 6 numaralılar ise şu kaynaktan alınmıştır. Aynur Ağın, Ağın Halk Edebiyatı Örnekleri. Erzurum 1987-, 30 (Bitirme tezi).

(Türk Kültür Araştırmaları, XXVI (2), 1988. Ankara 1989, 57-68. 5-7 Kasım 1987 tarihleri arasında Elazığ'da toplanan, Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu'nda tebliğ olarak sunulmuştur.)

Bu yazı, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun "Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca" adlı kitabından alınmıştır.

BAYRAM GÜNLERİ

Nezahat GÜLTEKİN

Akşam olup da hava kararmadan
Güz gelip yapraklar sararmadan
Tez gel yavrum vakit daralmadan
Tez gel de göreyim bayram günleri.

Gelinler, damatlar gurbete gider
Yaşlıdır analar babalar ömrü de biter
Yeter yavrum artık hasretlik yeter,
Gel ki görüşelim bayram günleri.

Çok özledim sizi, tatlı dilini
Gel de öpüver anan baban elini
Torunu, oğlu, kızı, gelini,
Getir de görelim bayram günleri.

Siyah saçlarım beyazlandı, görmedin
Selvi boyum büküldü, görmedin
Dikilecek mezar taşım, belki görmezsin
Hasretliğimiz bitsin bayram günleri.

Özlemlerimiz yetti, gerek yok söze
Bayramı bekleriz fırsattır bize
Kutlu olsun bayram tüm hepimize
Toplanıp birlikte olalım bayram günleri.

Kaç yıldır görmedik, sizi özledik
Gelirsiniz diye yolu gözledik
Hep tebessüm edip, hasretliği gizledik
Artık baktırmayın yola bayram günleri.

CON KİKİRİK

Erhan ÇATALTAŞ

O günlerde karayolları gelişmediği için tüm ulaşım demiryolları ile yapılırdı. Kırıkkale-Ankara arasında banliyo seferini yapan bir tren vardı. Otoray derdik adına. Akşam saatlerinde Ankara'dan -Kırıkkale'ye gelir; sabah erkenden de, inleye oflaya Kılıçlar rampasını tırmanıp Ankara'ya giderdi.

Gene o günlerde Kırıkkale'de orta okuldan sonra okul olmadığı için lise ve dengi okulların öğrencileri bu treni kullanırlardı. Tren personelinin gecelemesi için lojmanlardan bir tanesi yatakhane yapılmıştı. Banliyö personeli akşam yatakhane kalır, sabah erken, treni Ankara'ya götürürdü.

Yatakhane sorumlusu yaşlı, bembeyaz saçlı, bembeyaz ve gür kaşlı, ağarmış bıyığı sigara zifiri ile yer yer sararmış çok uzun boylu bir amcaydı. İsmi kimse bilmez "Yatakhane Amca" diye anardık. Savaş gazileri kontenjanından işe girmiş çalışıyordu.

Yatakhane amcanın en büyük hevesi ben ve benim gibi iki üç tane, çocukluktan delikanlılığa geçmekte olan arkadaşımı toplayıp savaş anılarını anlatmaktı. Yatakhane önündeki peykeye oturur, bir ayağını altına alır, serbest kalan dizine eliyle vura vura kendinden geçerdi. Anladığımız kadarı ile Balkanlar'da başlayan savaş macerası Çanakkale'de, Irak'ta, Kurtuluş Savaşında sürmüş, yaralanmış, iyileşip tekrar cepheye koşmuş. Gururla bahsettiği "Sarı Paşa"nın Gazi Mustafa Kemal Paşa olduğunu yıllar sonra anlayabildim.

Bu yoğun günlerden fırsat bulup evlenememiş. Kimi kimsesi de yokmuş.

Bizim gözümüz yatakhane yanındaki top

sahasındaydı. Yatakhane amcanın konuşmasını sabırla dinler, biter bitmez de top oynamaya koşardı.

En coşkuyla anlattığı ise Irak cephesinde Kutul Ammare'de yaptığı savaşlarmış. Cephe komutanı Halil Paşa'nın baş borazancısıymış. Akşamları arkadaşları ile oturur, İngiliz askerleriyle dalga geçen türküler söyler, sabahları da bir güzel savaşlarmış.

Aklımda kalmayan dörtlükleri türküler olarak söyler, son beyiti hep "Sensin sebep Con Kikirik" * diye bitirirdi. Üç beyiti okur, dördüncü beyiti okurken sol elini yumruk yapar, sağ elinin ayası ile yumruğa vura vura tempo tutar, bu sırada baş ve işaret parmaklarını şaklatarak kahramanlık türkülerini söylerdi.

Hücum, karavana, geri çekilme borazanlarını dudaklarını borazan gibi yaparak melodisi ile bir güzel çalardı. Arada bir içeriden sazını çıkarır; türküyü saz çalarak söyler ama sıra "Sensin sebep Con Kikirik" faslına gelince sazını büyük bir itinayla yanına koyar, eli ile temposunu tutar, böylece İngiliz'in çektiği acıların intikamını alırdı.

Bir sabah yatakhane önüne bir kamyonet yanaştı. Üstünde o güne kadar görmediğim tah-tadan uzun bir sandık vardı. Çok uğraştılar sandığı içeri sokamadılar. Biraz sonra içeriden demiryollarının, uçları siyah şeritli gri battaniyesine sarılmış uzun bir şey getirip tahta sandığın içine koydular.

O günden sonra, yatakhane amcayı bir daha göremedik.

Con: Türk Askerinin İngiliz askerine taktığı lakap

Kikirik: Uzun boylu zayıf insan

BEN ŞEHİT OLMAK İSTİYORUM

Didem GÜLTEKİN

Ay yıldızlı bayrağımı öpüp alınma koysam,
Onun için ben bir Şehit olsam.
Vatan uğruna, bayrak uğruna,
Ben Şehit olmak istiyorum.

Vatan için çalışan çabalayan,
Cepheden cepheye koçan
Muştafa Kemal ve askerleri için,
Ben Şehit olmak istiyorum.

Anaların yüreği sızlar,
Çocuklar babasını arar,
Gelinler yiğidine ağlar,
Ben Şehit olmak istiyorum.

Bu eşi bulunmayan vatan için,
Şehit kanından oluşan bayrak için,
Bütün Türk milleti için,
Ben gazi, ben Şehit olmak istiyorum.

Yüce rabbimin huzuruna.
Şehit olarak çıkmak istiyorum.
İşte bu güzel vatan uğruna.
Ben Şehit olmak istiyorum.

Ağın-Öğretmen A. Lütfi
İlköğretim Okulu
8/A sınıfı öğrencisi

D U Y U R U

Ağın-Müderriş Hüsejin Efendi Mahallesi'nden Em.Öđ.
Fahrettin TÖZÜN'ün oğlu ve Em.Öđ. İlhami YAŞAR'ın damadı

Şeref TÖZÜN,

26 Ekim 2002 tarihinde

39 yaşında İstanbul'da yaşamını yitirmiştir.

Geride, sosyal güvencesi olmayan bir eşi ve iki çocuk bırakan
hemşehrimiz için bir yardım kampanyası başlatılmıştır.

Süheyla TÖZÜN

Vakıflar Bankası, Ankara-Anafartalar Şubesi

Hesap No: 00158007276428922

Bağışta bulunmak isteyen tüm hemşehrilerimize şimdiden
teşekkürlerimizi sunarız.

TERTİP KOMİTESİ

ÖĞRENCİLERİMİ SELAMLIYORUM

Şeref Bedri ERDEM

On beş Ekim 1946 günü son sınıf öğrencisi olduğum Akçadağ Köy Enstitüsü'nde, on yedi Ekim günü öğretilimdim.

On altı Ekim günü mezun olmuşum.

İlk öğrencilerim okul arkadaşlarım oldu. Aldığımız "ekip çalışması, iş eğitimi" anlayışı sebebiyle bir "uyum problemi" yaşamadım. Sekiz ay süren bu görevin, sadece öğrencilerimle olan boyutu, bütün ömrümü süsleyecektir.

O günkü öğrencilerimle, ertesi yıldan başlayarak, devre-devre meslekaş olup birlikte hizmet verdik. Aynı okulda, mücavir okullarda çalışırken Akçadağ'dan getirdiğimiz, karşılıklı saygı, sevgi, güveni sürdürdük.

Onlardan çalıştığım okulun müdürleri, müfettişlerim oldu.

Ben öğrencisi tarafından yönetilmek, teftiş edilmekten hep gurur duydum. O yüksek öğrencilerimin incelemelerini yazmaya kalksam, kitap olur.

Sonra Keban'ın Yukarı Mişelli Köyü... Eğitimci Halil Çavuş'un okuttuğu, bir kısmı üçüncü sınıfı bitirmiş gençler. Ben onlara dört, beşinci sınıfları okutup mezun ettim. Hepsini yetişmiş delikanlılardı. İki-üç evli, bazıları nişanlıydı.

Ne istesem yapıldı, ne söylesem anlaşıldı.

Bunlar ve bunlardan sonra gelen 1947'de sayıları altmış kadar olan çocuklar, müteakip on üç yılda köylerinin kaderini değiştirdiler.

Keban'ın en fakir, en cahil köyü on beş senede memuru, işçisi, esnafı ile kadın, erkek okumuş, yazmış ile durumunu en iyi olanlardan oldu.

1950'de Tirmal'a gittim, bir sene kaldım.

Elazığ'ın, Bingöl-Diyarbakır hududundaki bu köyü, o köylüleri, oradaki öğrencilerimi anlatmaya, anlatma gücüm yetmiyor. Kimse benim orada gördüklerimi, yaşadıklarımı olabildi sanmıyor. Ben de o kadar yiğitliğim, o kadar cömertliğim, o kadar nezaketim; o vahşi, o verimsiz, o çetin coğrafyada neyle, nasıl oluştuğunu hep merak ettim. Tirmal'dan sonraki hayatım hep oradakin-den bol olanaklı olmuştur. Yokluklar, zorluklar içinde Tirmal'da yaşadığım bir yıl olağanüstüdür.

Öğrencilerimin sayısı elli kadardı. Yalnız bir kişi üçüncü sınıfa kadar bir komşu okulda okumuştur.

Onun dışındakilerle hem Türkçe'yi hem okumayı üç ayda öğrendik.

O dönemde okulların belini devamsızlık kırıyordu. Kız öğrencilerin devamı yurt çapında problemli. Tirmal okulunda bir öğretim yılı boyunca, yoklama defterine "Gelmemiş" hiç yazılmadı.

Tahsil, yüksek tahsil yapanlar, çeşitli mesleklerde çok başarılı insanlar olduğunu, bir Uzman Doktor'dan öğrendim.

Duyarım Tirmal göç vermiş, bir çok diğeri gibi, anarşik olaylara ismi karışmış, kan davasında aklam kaybetmiş. Eyvah...

Bunlar olmayabilirdi...

Sonra Kadıköy, Aşağı, Çötel... Evvelkilerde olduğu gibi bakınca sevgi saçan gözler, konuşunca saygı

dökülen ağızlar, gülünce hayat sevinci dolan yüzler...

Sonra askerlik.

Orada öğrencilerinizin büyümüş, üniforma giymişleri. Bu resmi elbisele sevgi, saygı hem aynı, hem biraz ayrı bir sey.

Askerden sonra Temte, Keban, Ağın.

Her yerde çocukların gözleri ümit, ışık, hayat sevinci saçmakta...

Lakin kamu hizmetleri gün-gün artarak partizanlaşmaktadır.

Sonra iki buçuk yıl yurt dışı görev.

Gurbette gurbetçinin ana, baba, çocuk esirgemedikleri, her faniye nasip olmaz teveccüh.

Çocukların gözleri ümit saçarken Türkiye'de kamu hizmetlerinde partizanlığın, kayırmacılığın, istismarcılığın hızla artmakta olduğu gerçeği de yaşanmaktaydı.

Bir milli eğitim müdürü "Kanun Benim" diyordu. Adam sırtını bir partiye dayamıştı.

Rezalet diz boyunu aşmıştı.

Yıllarca okullarda başöğretmenlik, ilçelerde ilköğretim müdürlüğü yapmış, seçilip Avrupa'ya gitmiş adamın yasal hakkı elinden alındı. Habusu köy okuluna yolladılar.

Valisi, müdürü bakanı aynı boya ile boyalıydılar.

Bu hoyalara foyası yeni yeni çıkmaktadır. Bu foyalara üstünde ağır insanlar oturmaktadır. Bu ağır insanlar bir kalkarsa meydana çıkacak foyalardan ne renklerle boyandıklarını o zaman daha iyi anlayacağız.

Habusu, Vertetil hep çocukların doyulmaz sevgisi. Milli Eğitim Müdürü bir iki hampasıyla beni aşağıya çekmeye çalışırken, öğrencilerimin sevgisi, saygısı, güveni beni yukarılara itti.

Beni öğrencilerim adam etti

Tarih dersimde abartısız ağladılar.

Son cümlemden sonra arkamdan alkışladılar.

Okula gelirken sıra olup riyasız selamladılar.

Otuz sene onlarla uğraşırken maaş aldım. Otuz senedir onların yüzünden emekli maaşıyla geçinmekteyim. Onların esirgemedikleri sevgiyle, gecirilmiş hastalıklara, kazalara rağmen sağlıklı, özellikle de mutlu yaşamaktayım.

Dövdüklerim oldu. Dövmemeliymişim. Dayanın eğitim aracı olmadığını biliyordum, döverken başka care yok sanıyordum.

Benim çocukluğumda atılan dayakların demek etkisini aşamamışım. Demek pedagojinin derinliğine ulaşamamışım.

Şimdiki aklım olsa birine, bir fiske bile vuramazdım. Bu kahrolası pişmanlığı da duymazdım.

O zaman çocuklarımı yeteri kadar sevmiyordum.

O kadar sevmek yeter sanıyordum.

Şimdiki sevgimi bütün öğrencilerime, dünyanın bütün çocuklarına dağıtsam bitmez.

Her birisini canımdan çok sevsem yetmez.

ANKARA - 2 EKİM 2002

HABERLER

• Değerli hemşehrilerimiz rahmetli Muazzez-rahmetli Zihni Özân'ın oğulları Mete, Atillâ Özân'ın kardeşi Cengiz Özân ile Simel Erata, 12 Ekim 2002 tarihinde Ankara Vedat Dalokay Nikah Salonu'nda kıyılan nikahla evlenmişlerdir.

Genç evlilere ömür boyu mutluluklar dileriz.

• Hilmi Ziya Apak İçin Saygı

Değerli hemşehrımız emekli öğretmen ve okul yöneticisi ve halen İzmir Karşıyaka'da, kendi adının verildiği Hilmi Ziya Apak Sokak No:7/1'de yaşamını sürdüren ağabeyimiz Hilmi Ziya Apak için yıllarca müdürlüğünü yaptığı Balıkesir Lisesi'nde 17.09.2002 günü bir saygı ve anma töreni düzenlendiğini memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz.

Bu törenle ilgili bir haber yazıyı bu sayımızda 20. sayfada bulacaksınız.

Değerli hemşehrimizi kutlar, sağlık ve esenlikler dileriz.

• Ankara-Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen "Ağın Gecesi", 26 Ekim 2002 akşamı Çankaya Belediyesi Kurtuluş Parkı, Vedat Dalokay Kokteyl Salonu'nda yapıldı.

Ankara dışından gelen konuklarımızın da katılımıyla yaklaşık 250 kişinin bulunduğu gece; klarinet, cümbüş ve davul eşliğinde Ağın ezgi ve halaylarıyla çok samimi bir şekilde gecenin geç saatlerine kadar devam etti.

Büyük şehrin yarattığı sorunlar nedeniyle uzun süredir birbirlerini görme ve sohbet etme olanağı bulamayan hemşehrilerimiz, gecenin bitiminde, bayram toplantılarında veya bir sonraki gecede buluşabilme dilekleriyle, mutlu bir şekilde salondan ayrıldılar.

• Değerli hemşehrımız Adalet Bakanlığı APK Kurulu Başkanı M.Önder Kabasakal'ın eşi, Ankara Adliyesi 29. Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimi Emel Kabasakal, 21 Ekim 2002 tarihinde Yargıtay 3. Hukuk Dairesine "Üye" seçilmiştir.

Değerli hemşehrımız Emel Kabasakal'ı kutlar yeni görevinde başarılar dileriz.

• Ağın-Samançay Köyü'nden rahmetli Fehmi Türker'in eşi, Dergimiz abonelerinden Metin Türker, Türkan Türker, Sabahat Temizgezek ve rahmetli Fatma Özer'in sevgili anneleri Ayşe Türker,

23 Ağustos 2002 tarihinde İzmir-Balçova'da yaşamını yitirmiş ve Balçova Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Merhumeye Tanrı'dan rahmet, tüm yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı dileriz.

• Ağın-Müderriş Hüseyin Efendi Mahallesinden Çavdargil'in rahmetli Hatice-rahmetli Rıza Çınar'ın oğulları, Fatma Sarıoğlu ile Lütfü Çınar'ın ağabeyleri, Fatma Çınar'ın değerli eşi dergimiz abonelerinden Mehmet Çınar 24 Eylül 2002 tarihinde Ağın'da yaşamını yitirmiş ve orada toprağa verilmiştir.

Merhuma Tanrı'dan rahmet, tüm yakınlarına, dost ve arkadaşlarına başsağlığı dileriz.

• Ağın-Apuşma Mahallesinden rahmetli Emine-İzzet Uğur'un oğlu, Mehmet, Mustafa, Ethem ve Ayşe Uğur'un kardeşleri, Latife Uğur'un eşi, Barış'ın sevgili babası dergimiz abonelerinden Ahmet Uğur, 8 Ekim 2002 tarihinde Ağın'da yaşamını yitirmiş ve orada toprağa verilmiştir.

Ahmet Uğur'a Tanrı'dan rahmet, tüm yakınlarına, dostlarına ve arkadaşlarına başsağlığı dileriz.

• Ağın-Müderriş Hüseyin Efendi Mahallesinden rahmetli Mürvet-Fahrettin Tözün'ün oğlu, Fatma-İlhami Yaşar'ın damadı, Hasan, İbrahim, Tözün'ün kardeşleri, Munise Yenliç'in ağabeyi, Süheyla Tözün'ün sevgili eşi, Pınar ve Aylin'in biricik babaları Şeref Tözün, yakalandığı amansız hastalıktan kurtalamayarak 26 Ekim 2002 tarihinde İstanbul'da yaşamını yitirmiş ve ertesi gün Ağın'da toprağa verilmiştir.

Merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine, yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı dileriz.

• Sayın Mehmet Emin Töreci'nin Çocuk Öyküleri, Mağara Çocuğu, Sazlı Gölün Ördekleri, Yusuf'un Kavgası adlı çocuk öykü kitapları ile Porsuk Çayı İnsanları adlı romanını tüm okurlarımıza salık veririz.

Kitabın isteme adresi: Ekin Ajans, Bestekar Sokak, No: 11/6 (Tel: 0 312 418 84 82)

Kavaklıdere/ANKARA

DOĞUMLAR

Mahalle-Köy	Çocuğun Adı Soyadı	Baba Adı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi
Bademli Köyü	Nilsu KARATEPE	Göksu	Orhanqazı/Bursa	14.10.2002
Şenpınar Mah.	Merve KILIÇ	İbrahim	Ağın	27.10.2002
Müderriş Hüseyin Ef.Mah.	Ö.Faruk AKTAŞ	Murat	Malatya	12.10.2002
Modanlı Köyü	Yasin AKKAYA	Türkmen Alparslan	Elazığ	15.09.2002
Kaşpınar Köyü	Elif SELÇUK	Uğur	Ağın	15.09.2002
Bademli Köyü	Umut ÖZDEM	Zeynel Abidin	Merzifon	05.09.2002
Öğrendik Köyü	A. Mert POLAT	Mehmet	Elazığ	16.09.2002
Pul Köyü	Kadir KILINÇ	Ömer	Elazığ	10.09.2002
Uzungil Mah.	B.Hatice NIKSARLI	Muhittin	Malatya	04.09.2002
Modanlı Köyü	Şeval YILDIRIM	Murat	Elazığ	03.09.2002

Dünyaya gelen yavrularımıza sağlıklı uzun ömürler diler, ailelerini kutlarız.

EVLENENLER

Mahalle-Köy	Adı Soyadı	Evlenilenin Adı Soyadı	Evlenilen Yer	Evlenme Tarihi
Uzungil Mah.	Mehmet ŞEN	Sevgi BABAYİĞİT	Büyükorhan	14.10.2002
Uzungil Mah.	Ufuk SAYAR	Latife KARABULUT	Yüreğir	09.10.2002
Uzungil Mah.	Cenk NIKSARLI	Ayşim GİRGİN	Beykoz	28.09.2002
Dibekli Köyü	Derya SEZER	Oğuzhan TUNABOY	Üsküdar	15.09.2002
Öğrendik Köyü	Tolga DEMİREL	Nesrin ASLAN	Ağın	15.10.2002
Şenpınar Mah.	Halil AKGÜL	Leman KINSUN	Ağın	15.10.2002
Uzungil Mah.	A.Gülbahar UYSAL	İhsan DURBABA	Küçükçekmece	15.09.2002
Aşağı Yabanlı Köyü	İbrahim UZUNOĞLU	Emine KOLUKISAĞLU	Esenler	29.09.2002
Akpınar Mah.	Levent ÖZTÜRK	Gülşen GÜL	Çankaya	06.09.2002
Tatarağası Mah.	A.Servet SATIR	Zühal ÜNAL	Ağın	21.09.2002
Samançay Köyü	Selim ÖZTÜRK	Meral GÖLDAĞI	Ağın	10.09.2002
Uzungil Mah.	Muammer SARIGÜL	Hatice USTAĞLU	Ağın	04.09.2002
Hacıyusuף Mah.	Cafer NAZ	Pervin KAPTANTUĞRUL	Ağın	16.09.2002

Yeni evlenen hemşehrilerimizi ve eşlerini kutlar, ömür boyu mutluluklar dileriz.

ÖLÜMLER

Mahalle-Köy	Adı Soyadı	Doğum Tarihi	Ölüm Yeri	Ölüm Tarihi
Bademli Köyü	Adile Hanife SEZER	1912	Ankara	28.09.2002
Apuşma Mah.	Ahmet UĞUR	02.07.1944	Ağın	08.10.2002
Saraycık Köyü	Ayşe YALÇIN	01.03.1927	Ağın	01.07.2002
Müderriş Hüseyin Ef.Mah.	Mehmet Ertuğrul ÇINAR	1341	Ağın	24.09.2002
Altunayva Köyü	Hanife BOZKURT	1340	Malatya	12.08.2002
Öğrendik Köyü (Tarlabaşı)	Osman TEKİN	1341	Öğrendik	10.09.2002

Ölenlere Tanrı'dan rahmet, ailelerine ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

D U Y U R U

BAYRAMLAŞMA TOPLANTISI

Ramazan Bayramı'nın 2. günü
(6 Aralık 2002) Cuma Saat: 13.00 -16.00 arasında
KENT-KOOP KÜLTÜR MERKEZİ SALONU'nda
(Batıkent İtfaiyesi Karşısı) Tel: (0 312) 354 06 98 - 354 14 05)
hemşehrilerimizle Bayramlaşma toplantısı yapılacaktır.

Dergi abonelerimiz dışında duyuramadığımız hemşehrilerimize
de bildirmenizi özellikle rica eder, katılmanızı bekleriz.
Hep birlikte olmak dileğiyle...

AĞIN KÜLTÜR ve DAYANIŞMA
DERNEĞİ

D U Y U R U

(ADRES DEĞİŞİKLİĞİ)

Ocak-Şubat 2002 tarihli Dergimizde yayımlanan
"HEPİMİZE HAYIRLI OLSUN"
başlıklı yazımızda da belirttiğimiz gibi,

AĞIN KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ için

Derneğin kendi mülkiyeti altında bir daire satın alındığından,
YAZIŞMA ADRESİ'miz
geçen sayımızdan başlayarak sözü edilen daireye nakledilmiştir.

Bundan böyle, Dernekle ilgili haberleşmelerde aşağıdaki adresin
kullanılmasını önemle rica ederiz.

Adres : Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği
Hoşdere Cad. Akasya Ap. No. 41/2 A
A. Ayrancı / ANKARA

Tel : (0 312) 426 75 90 **Faks**: (0 312) 354 78 38

Saygılarımızla
YÖNETİM KURULU